

Ziemia Czchowska niejedno ma Imię

HISTORIA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Ziemia Czchowska niejedno ma Imię

HISTORIA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Miejska Biblioteka Publiczna w Czchowie
Czchów 2013

Opracowanie, redakcja i koordynacja prac nad publikacją:
Rozalia Krakowska, Joanna Dębiec

Współpraca:
tekst: Krystian Sroka, publikacje archiwalne „Czas Czchowa”
grafika: Joanna Dębiec
fotografia: Grzegorz Migdał, redakcja Czasu Czchowa
tłumaczenie: Karolina Nieć

Wydawca:
Miejska Biblioteka Publiczna w Czchowie
Rynek 12, 32-860 Czchów
tel. 14 663 60 88
e-mail: biblioteka@czchow.pl

Skład i druk:
Brzeska Oficyna Wydawnicza, tel. 14 686 14 70

Nakład: 500 egzemplarzy
Rok wydania: 2013

ISBN 978-83-937697-0-4

Album został wydany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Czchowie przy udziale środków Unii Europejskiej współfinansującej projekt w ramach osi 4 „LEADER- PROW”, nabór w konkursie „Małych projektów”, Stowarzyszenia na Śliwkowym Szlaku” oraz budżetu gminy, za co podziękowania kierujemy pod adresem Burmistrza oraz Radnych Rady Miejskiej w Czchowie.

Ziemia Czchowska niejedno ma Imię. Tym razem jej Imię to Historia i dziedzictwo kulturowe. Przeszłość zaznaczyła swój ślad w każdym miejscu gminy, Ziemia Czchowska jest pełna historii, którą warto poznać i z której możemy być dumni.

Bogactwo historyczne Ziemi Czchowskiej to pozostałości zamku w Czchowie oraz odbudowany zamek Tropsztyn w Wytrzyaszczce, liczne zabytkowe kościoły, kapliczki, sanktuarium: Matki Bożej Królowej Doliny Dunajca w Domosławicach i Pana Jezusa Miłosiernego na Kozieńcu, historyczna zabudowa rynku – domy z podcieniami budowane na wzór XVIII, XIX-wiecznych, rzeźby kamienne, pozostałości dworów i zabudowań dworskich, wykopalisk archeologicznych, prowadzonych na wzgórzu zamkowym oraz na terenie gminy m.in. przez Muzeum Okręgowe w Tarnowie i wiele innych. W każdym miejscu Ziemi Czchowskiej jest jej historia, dziedzictwo przeszłości.

CZCHÓW

czchów jest jedną z najstarszych miejscowości Małopolski leżącą malowniczo na lewym brzegu Dunajca. Najnowsze badania archeologiczne prowadzone na wzgórzu zwanym „Grodzisko” wykazały istnienie osady zamieszkiwanej przez ludność epoki brązu. Parafia Czchów powstała w XII w. Pierwsza historyczna wzmianka dotyczy roku 1215. Czchów w źródłach średniowiecznych występuje pod nazwą Alba Ecclesia i Weyskirche. Trudno ustalić genezę miasta. Dokument z 1288 r. wymienia Czchów wśród 30 wsi klasztoru tynieckiego, które Leszek Czarny pozwolił benedyktom lokować na prawie niemieckim. Na pewno Czchów otrzymał prawa miejskie przed rokiem 1333. W 1355 r. król Kazimierz Wielki na prośbę mieszkańców nadał miastu, w miejsce obowiązującego dotąd prawa średniego, prawo magdeburskie. Według informacji Jana Długosza w Czchowie mieszkali Niemcy i im też miasto zawdzięcza swoją drugą nazwę Weyskirche, czyli Biały Kościół. Przed rokiem 1360 Czchów przeszedł w ręce królewskie. Według Jana Długosza Kazimierz Wielki otoczył miasto murami. Rozwojowi miasta sprzyjało położenie na ważnym szlaku handlowym z Węgier do Krakowa.

Istniała tu komora celna. O rozwój miasta troszczyli się królowie. W 1433 r. Władysław Jagiełło nadał miastu przywilej odbywania jarmarku 1 sierpnia, a Kazimierz Jagiellończyk w 1489 r. ustanowił drugi jarmark w dniu 21 października. Zygmunt August zaś w 1510 r. zezwolił na wolny targ mięsem. W średniowiecznym Czchowie mieszkali rzemieślnicy różnych specjalności. Już w XIV w. zorganizowani byli w bractwa cechowe. Ważną rolę odgrywało tu rolnictwo. Z końcem XIV w. Czchów był siedzibą sądu ziemskiego i stolicą powiatu. Istniała szkoła parafialna i szpital. Od roku 1545 w Czchowie funkcjonował wodociąg zbudowany przez Tomasza Żupnika z Bochni. Konstrukcja przetrwała aż do lat 80. XX w. Na rynku stał ratusz miejski, kramy, waga, postrzygarnia oraz kościół parafialny. W miastach królewskich władzę sprawował wójt i ławnicy. Pierwszym znanym z imienia wójtem był Wojsław, który wydał zgodę Mikołajowi na budowę młyna wodnego. Czchów niszczyły liczne pożary, epidemie, powodzie, a rozwój Zakliczyna przyczynił się do upadku gospodarczego miasta w drugiej połowie XVI w. Rozwinął się jedynie ośrodek ariański zaszczipiony tu przez byłego proboszcza, spowiednika królowej Bony Franciszka Listmanina. W latach 1652-53 pomór zdziesiątkował ludność Czchowa, a wojska szwedzkie i węgierskie (1655-57) niszczyły miasto. Zmiany przyniosło dopiero panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego. Od roku 1765 zaczął znowu funkcjonować w Czchowie Sąd ziemski dla powiatów sądeckiego i czchowskiego. W 1772 r. włączono południową Małopolskę, a wraz z nią Czchów do Austrii w wyniku I rozbioru Polski. Wszystkie dobra starostwa, przejęte wraz ze wszystkimi królewszczyznami przez rząd austriacki zostały sprzedane w 1781 r. ówczesnej staroście Zofii Grabowskiej za 280.000 zł. Czchów pod panowaniem austriackim nie miał możliwości rozwoju, ominęła go kolej żelazna, pozostał osadą rolniczą. W 1867 r. zlikwidowany został powiat czchowski, a w roku 1928 Czchów utracił prawa miejskie. Ponownie je odzyskał dopiero w roku 2000. Po wielkiej powodzi 1934 r. podjęto decyzję o budowie zapory wodnej w Czchowie. Ukończenie budowy w roku 1949 i utworzenie zbiornika retencyjnego Jeziora Czchowskiego, zmieniło charakter całego regionu, tworząc dobrą bazę do rozwoju turystyki. Dziś Czchów zamieszkuje ok. 2360 mieszkańców.

Kościół parafialny pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny z 1346 r.

Pierwszą czchowską świątynię wzniesiono w stylu romańskim jeszcze w czasach, kiedy Czchów był własnością benedyktynów tynieckich, w pierwszej połowie XII wieku. Do budowy obecnej świątyni wykorzystano kamienie z kościoła romańskiego, budując z nich m.in. gotyckie szkarpy. We wschodnią ścianę prezbiterium wmurowano fragmenty gzymsu romańskiego. Obecny kościół zbudowany został w stylu gotyckim. Jest to kościół orientowany, tzn. ustawiony na wschód. Wzniesiony został na planie podłużnym, z szeroką prostokątną nawą i węższym prezbiterium. Kościół w Czchowie jest najstarszym i najlepiej zachowanym zabytkiem architektury sakralnej. Jego walory historyczne i artystyczne podnosi zachowana do dziś gotycka polichromia ścienna (freski), należąca do najstarszych i najcenniejszych zabytków dawnego malarstwa w Polsce. W 2011 r. podczas prac konserwatorskich odkryto polichromię, znajdującą się także na sklepieniu w prezbiterium. Obecny kościół parafialny stoi na miejscu kościoła romańskiego z XII wieku, w całości murowanego, którego fundatorem mógł być Kazimierz Sprawiedliwy i z którego do dziś pozostały jedynie nieliczne relikty m. in. dwie rzeźby kamienne, w tym lew romański, znajdujący się obecnie u stóp figury św. Floriana w rynku. Do kościoła prowadzą wejścia, otoczone gotyckimi portalami. W prezbiterium sklepienie jest krzyżowo-żebrowe. Tutaj też znajdują się wsporniki sklepienne w kształcie maszkaronów. Dwa z nich mają ludzkie twarze, które wyrażają różnego rodzaju grymasy. Przed ołtarzem stoi gotycka chrzcielnica z 1506 r., w kształcie kielicha, z drewnianą późniejszą przykrywą. Na granicy prezbiterium i nawy umieszczone są dwa renesansowe nagrobki. Po stronie lewej znajduje się nagrobek Kaspra Wielogłowskiego wykonany z czerwonego marmuru i piaskowca. Powyżej znajduje się marmurowa tablica z napisem w języku staropolskim. Tekst uchodzi za najstarszy znany wiersz nagrobny w języku polskim. Pomnik wykonał prawdopodobnie w II połowie XVI wieku słynny mediolański rzeźbiarz Hieronim Canavesi.

Drugi pomnik nagrobny Magdaleny z Koczmerowskich Wielogłowskiej wykonany został w całości z piaskowca. Datowany jest też na wiek XVI. Wielogłowscy herbu Stary Koń byli dziedzicami Jurkowa oraz części Drużkowa. Przeznaczyli znaczne sumy pieniężne na kościół. W nawie umieszczona jest barokowa ambona z XVIII wieku i dwa boczne ołtarze, wykonane na początku XX wieku w stylu, zwanym tyrolskim. W jednym, z lewej strony, jest rzeźba Najświętszego Serca Pana Jezusa, a w ołtarzu z prawej – rzeźba Matki Bożej Bolesnej, „Pieta” – wykonana przez anonimowego artystę w XV wieku. W wieku XVIII bryłę kościelną rozbudowano o kaplice boczne. Do czasów współczesnych zachowała się kaplica od strony północnej, obecnie pod wezwaniem św. Józefa. Ma ona wyraźny styl barokowy, a nakryta jest kopułą. Znajduje się tutaj obraz Madonny z Dzieciątkiem, datowany na XVII wiek, wzorowany na ikonie Matki Boskiej Śnieżnej z kościoła Santa Maria Maggiore w Rzymie. Kaplica boczna południowa dziś nie istnieje, ale jest po niej ślad w postaci zamurowanej arkady. W kruchcie kościoła znajduje się sklepienie krzyżowe ze zwornikiem, na którym jest pieczęć w formie kościoła z wieżyczką. Przy ścianie - kropielnica z XVI wieku, a na ścianie krucyfiks z wieku XVII. Od strony południowej kościoła, na zewnątrz, zobaczymy drzwi, wiodące do bocznej kaplicy, pochodzące prawdopodobnie z zamku czchowskiego. Wykonane są z żelaznej kutej blachy, jednoskrzydłowe, podzielone na kwadratowe pola za pomocą listew przybitych gwoździkami o rozetowych główkach.

Święta Kinga

Faktem historycznym jest, że Księżna Kinga otrzymała od swojego męża Bolesława Wstydliwego rozległe ziemie, sięgające od Nowego Sącza po Szczawnicę. Po śmierci Bolesława o ziemie tę opomniał się książę krakowski Leszek Czarny w roku 1280 (inne źródła mówią o 1284), Kinga przybyła wówczas do Czchowa, aby podpisać ugodę z księciem Leszkiem Czarnym. Zmarła w Starym Sączu w 1292 r., beatyfikowana została w 1690 r., kanonizowana w 1999 r. przez papieża Jana Pawła II. Z historią Czchowa związana jest legenda o świętej Kindze. Miała ona uciekać przed Tatarami na Węgry właśnie przez Czchów. W miasteczku spragniona poprosiła o kubek wody. Nikt jednak z mieszkańców nie spełnił jej prośby. Zmęczona, schodząc traktem węgierskim, uderzyła laską o kamień, spod którego

wytrysnęło źródółko. Kinga ugasiła pragnienie, ale mieszczanie czchowscy zostali wody pozbawieni. Brakowało jej przez wieki aż do czasów obecnych. Jedną z ulic czchowskich nazwano Jej imieniem, do niedawna wypływało przy ulicy Węgierskiej źródółko, zwane źródółkiem św. Kingi, dziś niewiele osób potrafi określić jego dokładne położenie, myląc je z miejscem położenia studni.

Cmentarz wojskowy nr 297

Czchów i okolice, z racji swojego ukształtowania, wielokrotnie były teatrem działań wojennych. Najlepiej zachowanymi pamiątkami z tamtych czasów są cmentarze wojenne. Cmentarz wojskowy nr 297 obecnie znajduje się wewnątrz cmentarza parafialnego, po lewej stronie od wejścia głównego. Cmentarz znajduje się w niewielkiej odległości od rynku, przy drodze na Iwkową. Na cmentarzu są pochowani żołnierze, walczący w armii austriackiej m. in. Bośniacy, a także Rosjanie. Polegli tu żołnierze zostali pochowani pomiędzy listopadem 1914 r., a lutym 1915 r. Łącznie 114 osób. W centralnym miejscu cmentarza znajduje się pomnik w formie postumentu.

Zamek w Czchowie

Czchowski zamek powstał na przełomie XIII i XIV w. Początkowo zamek służył jako komora celna. Z roku 1356 pochodzi pierwsza informacja o jego zarządcy, był to burgrabia Imram syn Żegoty. W XIV w. zamek został rozbudowany. W zamku przebywali m. in. królowa Elżbieta Węgierska (żona Ludwika Węgierskiego, siostra Kazimierza Wielkiego), był tu kilkakrotnie Władysław Jagiełło (również w roku 1410 tuż przed wyprawą pod Grunwald). Zamek

przez kilkaset lat należał do króla, a zarządzany był przez tzw. Tenentariuszy. Niestety brak kontroli ze strony króla i zachłanność zarządców doprowadziły zamek do stopniowego upadku. Ostatnia próba podniesienia zamku z ruiny miała miejsce w XVIII w., jednakże zarządzenia króla Stanisława Augusta Poniatowskiego odnośnie remontu zamku nie zostały wykonane. W XX w., zwłaszcza po II wojnie światowej, rozpoczęły się prace, mające na celu zabezpieczenie i odbudowanie wieży zamkowej. Obecnie odbudowana wieża zamkowa jest udostępniana zwiedzającym od maja do września, a także dodatkowo po wcześniejszym uzgodnieniu z Miejskim Ośrodkiem Kultury, Sportu i Rekreacji w Czchowie. W dobudowanej strażnicy znajduje się wystawa archeologiczna – efekt 7-letnich wykopaliisk, prowadzonych na wzgórzu zamkowym. Z wieży zamkowej jest odgrywany w samo południe przez miejscowych trębaczy hejnał czchowski, specjalnie skomponowany dla Czchowian przez s. Marię Filipowską. To tylko niewielki ślad przeszłości Czchowa, pełnego bogactwa historycznego. Zapraszamy do Czchowa.

Rynek w Czchowie

Rynek w Czchowie został wytyczony w połowie XIV w., zgodnie z założeniami, stosowanymi przy lokacjach miast na prawie niemieckim. Z narożników rynku wychodziły

ulice, przy południowo-wschodnim narożniku znajduje się kościół. W średniowieczu przez rynek przechodził trakt węgierski. Tu odbywały się jarmarki i inne ważne wydarzenia. Tutaj miano ściąć księcia wołoskiego - Eliasza. W obrębie miasta, trochę poniżej rynku, znajdował się szpital. W XVIII w. na rynku stanął pomnik Jana Nepomucena. Pomniki tego świętego stawiano głównie w miejscach zagrożonych powodzią (np. w Domosławicach). Szukano również jego wstawiennictwa podczas suszy

i ta motywacja postawienia pomnika w tym miejscu wydaje się być bardziej celowa. Po zachodniej stronie rynku umieszczono rzeźbę św. Floriana. Została ona ufundowana przez

mieszkańców, aby św. Florian ochraniał ich przed ogniem i klęskami. Zagadką jest, co poniżej rzeźby robi romański lew, pochodzący z pierwszego czchowskiego kościoła. Do dziś z 20 domów podcieniowych pozostało tylko 6, znajdujących się w północnej pierzei rynku. Ale i tak powstały one po wielkim pożarze rynku w 1947. Odbudowa i zagospodarowanie podcieni stanowi pierwszy etap rewitalizacji historycznego centrum Czchowa.

Kościół św. Anny

Kościółek św. Anny został wzniesiony w 1773 r. na miejscu dawnego kościoła drewnianego. Przebudowany został w roku 1930. W kościele tym znajdowała się XV-wieczna rzeźba św. Anny Samostrzeć. Niestety w roku 1965 została ona skradziona. Kościół znajduje się opodal starego cmentarza. Jest dobrze widoczny po prawej stronie drogi w kierunku Nowego Sącza.

Głaz i dęby katyńskie

W Czchowie, poniżej rynku, u podnóża Grodziska, znajduje się głaz upamiętniający zamordowanych w Miednoje – Bronisława Gronia, w Katyniu – Józefa Kręzołka oraz ofiary katastrofy smoleńskiej z 2010 r.

BĘDZIESZYNA

Będzieszyna to najmniejsza miejscowość w gminie Czchów. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1403 r., kiedy to część wsi jest w posiadaniu szlacheckim Doroty z Będzieszyny. Właściciele wsi często się zmieniali. Byli to kolejno Chebdowie z Tropia, Sylwester Ożarowski i Piotr Kmita (właściciel m. in. zamku w Wiśniczu). Przez kilka wieków Będzieszynę traktowano jako część Wytrzyszczki, dlatego właściciele zamku byli też dziedzicami w Będzieszynie. Będzieszyna jest piękna

i tajemnicza, z racji swojego położenia była świadkiem harców zbójów z pobliskiej Wyrtryszczki, którzy pewnie niejednokrotnie szukali schronienia w tutejszych przepastnych dolinach i lasach. Ze wzniesienia Będzieszyn żołnierze walczących armii podczas pierwszej i drugiej wojny światowej obserwowali wroga, czającego się po drugiej stronie Dunajca. Tutaj osiedlano niemieckich żołnierzy podczas przemarszu frontu. Po drugiej wojnie światowej, w 1949 r., ukończono budowę zapory w Czchowie, a jej uruchomienie spowodowało zalanie części Będzieszyny wodami Jeziora Czchowskiego. Mieszkające tam rodziny zostały przeniesione na inne tereny. Ciekawostką jest, że Będzieszyna była pierwszą w gminie Czchów zelektryfikowaną w całości miejscowością. Inwestycja ta została ukończona w 1953 r. Dzisiaj Będzieszyna to przede wszystkim wieś rekreacyjna, miejscowość czysta ekologicznie, miejsce świetnie nadające się do turystyki pieszej i rowerowej.

BISKUPICE MELSZTYŃSKIE

Biskupice są niewielką miejscowością, położoną w odległości 5 km od Czchowa przy drodze prowadzącej z Jurkowa do Tarnowa. Zamieszkiwana jest przez ok. 420 mieszkańców. Wieś, mimo tego, że niewielka, ma dwa oblicza. Pierwsze to teren równinny na południu miejscowości, zamknięty doliną Dunajca, drugie to niewielkie wzniesienia w części północnej. Zakrojone na szeroką skalę badania archeologiczne, przeprowadzone w 1989 r. potwierdziły osadnictwo na tym terenie już w czasach neolitycznych, duży wzrost ilości mieszkańców nastąpił we wczesnym średniowieczu. Pierwsza wzmianka o Biskupicach pochodzi z początku XIII w. Wspomina o niej kronika Wincentego Kadłubka. Dziesięcina ze wsi była płacona Kapitulie krakowskiej. W XIV w. Biskupice były własnością rycerską, należały do rycerza Paszko Pawła, zwanego Złodziej. Jego młodszy syn walczył pod Grunwaldem w wojskach króla Władysława Jagiełły. Jeden z kolejnych właścicieli, Jakub Szczekocki, doprowadził do rozgraniczenia Biskupic i Domosławic. W 1511 r. Jan Melsztyński sprzedał Biskupice Mikołajowi Jordanowi z Zakliczyna, kasztelanowi wiślickiemu. W rękach Lanckorońskich i Tartłów pozostają Biskupice do roku 1886. W 1740 właściciele Biskupic dodają do nazwy wyraz

„Lanckorońskie”. Nowa dwuczłonowa nazwa funkcjonowała do końca XIX w. Wtedy to właściciel Szczęsny Oświęcimski zmienia nazwę Biskupice Lanckorońskie, na Biskupice Melsztyńskie, nawiązując tym samym do pierwszych właścicieli miejscowości. W latach dwudziestolecia międzywojennego współwłaścicielem dworu był m.in. płk. dypl. Andrzej Kunachowicz, dowódca 20 pułku ułanów im. Króla Jana III Sobieskiego z Rzeszowa, o którym wyszła ostatnio książka *„Trzy wojny w siodle” – Wspomnienia legionisty Andrzeja Kunachowicza z lat 1914-1939*. W roku 1912 właściciele ziemi dworskiej – Leon Kunachowicz oraz Szczęsny Oświęcimski, odsprzedają ją okolicznym rolnikom. W okresie II wojny światowej na teren Biskupic przybywają wysiedleńcy ze Wschodu. Od 1 stycznia 1955 do 1965 roku w Willi w Biskupicach znajduje się Gromadzka Rada Narodowa, do której należą Biskupice, Domosławice, Jurków i Żłota. Lata 1963-90 są „najbogatsze” dla Biskupic. Jest to okres istnienia na tym terenie „ośrodka” uprawy tytoniu. Zyski osiągane ze sprzedaży całkowicie zmieniają gospodarcze oblicze wsi. Powstaje wiele murowanych domów na miejscu starych drewnianych. W latach 1960-66 mieszkańcy w czynnie społecznym budują remizę strażacką, która służy mieszkańcom do dziś. W roku 1989 ma miejsce ważne wydarzenie, mianowicie rozłączenie Biskupic i Domosławic, które dotychczas były jednym sołectwem. Miejscowość jest ekologicznie czysta.

Charakterystyka dworu w Biskupicach

Dwór został wzniesiony, ewentualnie przebudowany, w początkach XIX w. jako siedziba zarządcy tutejszego folwarku, należącego do Lanckorońskich. Obecny budynek dworski w Biskupicach Melsztyńskich składa się z dwóch części – klasycystycznego dworu oraz oficyny, która jest pozostałością wcześniej istniejącego tu dworu. Dwór jest budynkiem o murowano-drewnianej konstrukcji. Wzniesiony został na planie prostokąta, parterowy, częściowo podpiwniczony. Posiada dwutraktowy układ wewnątrz z obszerną sienią i salonem na osi głównej oraz z układem dwóch pomieszczeń na osiach

bocznych. Wejście główne, usytuowane po stronie północnej, prowadzi przez czterokolumnowy portyk z trójkątnym, pokrytym pionowym odeskowaniem, naczółkiem, zdobionym w części belkowania rzędem kostek. Do czasu przebudowy w 1924 roku dwór nakrywał wysoki, czterospadowy dach łamany, zwany „polskim”, o połaciach podbitych gontami. Obecnie nakryty jest dachem dwuspadowym o szczytach zaszalowanych deskami, kryty dachówką ceramiczną. Odpowiednikiem wejścia głównego jest od strony południowej niewielka drewniana, przeszklona weranda. Przy elewacji wschodniej usytuowano taras, wsparty na dwóch słupach, pod którymi znajduje się wejście do piwnic. Część zachodnia została połączona z budynkiem oficyny z pierwszej połowy XIX w., bez cech stylowych. Przed wejściem od strony północnej widoczny jest zarys owalnego podjazdu z klombem pośrodku oraz resztki dawnego parku.

DOMOSŁAWICE

omosławice to niewielka, licząca ponad 300 mieszkańców miejscowość. Stanowi ona granicę gminy Czchów i jednocześnie powiatu brzeskiego. Sąsiednie miejscowości Faliszewice, Charzewice i Melsztyn, należą już do powiatu tarnowskiego, jednocześnie są częścią parafii w Domosławicach. Badania archeologiczne, przeprowadzone tu na szeroką skalę przed dwudziestu laty pokazały, że Domosławice znacznie później niż sąsiednie miejscowości zaczęły być zamieszkiwane. Dopiero w okresie rzymskim, a więc w pierwszym wieku naszej ery mieli się tu osiedlać przedstawiciele kultury przeworskiej, a następnie Słowianie. Nazwa Domosławice mogła pochodzić od węgierskiego Domos, skąd miał przybyć w X w. św. Świerad lub od imienia bądź nazwiska, herbu lub przezwiska właściciela np. Domosław. Domosławice, granicząc z Melsztynem, gdzie znajdował się zamek Spytka z Melsztyna, znajdowały się w jego strefie wpływów, były własnością szlachecką. Do początku XVI w. należały do Melsztyńskich, kiedy to Jan z Melsztyna sprzedaje Domosławice Mikołajowi Jordanowi z Zakliczyna. W XVII w. Jordanów zastępuje ród Tarłów. Córka Stanisława Tarły i Barbary – Teofila była właścicielką Złotej i Domosławic, żoną księcia Janusza Ostrońskiego, kasztelana

krakowskiego. Kazała wybudować kaplicę w Domosławicach ok. 1615 r. i wystawić dom dla potrzebujących. Ta „pierwotna świątynia była drewniana, otoczona sobótkami, czyli podcieniami, czyli zadaszaniem, chroniącym pątników, podróżnych, wiernych, żebraków, przybyłych w sobotę na niedzielne nabożeństwo.” W kościele umieszczony został obraz Matki Bożej, przywieziony z wyprawy na Moskwę w 1606 r., w której brał udział ojciec Teofili. Kolejni właściciele przekazywali sobie tę niewielką wioskę na zasadzie dziedziczenia. Anna Lanckorońska z Tarłów przekazała Domosławicę synowi Stanisławowi Lanckorońskiemu. Maciej Lanckoroński, który w 1760 r. stał się właścicielem tzw. klucza charzewickiego, odziedziczył te tereny od Stanisława. Syn Macieja, Antoni, wybudował w Domosławicach nowy kościół. Po zniszczeniu zamku i kaplicy zamkowej w Melsztynie przez konfederatów i wojska kozackie w 1770 r., decyzją biskupa krakowskiego Kajetana Sołytyka, na wniosek proboszcza z Melsztyna, wyposażenie kościoła zostało przeniesione do nowo utworzonej parafii w Domosławicach. Ważnym odnotowanym faktem było wybudowanie – postawienie przy potoku figury ks. Jana Napomucena, znanego w kościele również z dochowania tajemnicy spowiedzi aż do śmierci. Figurę postawiono w 1729 r., to jest w roku jego kanonizacji. Została ona postawiona na okoliczność wielkiej powodzi. Jest to najstarszy zabytek na terenie parafii, poza kamienną chrzcielnicą z 1490 roku. Fundatorem wspomnianej figury była Anna Tarłowa, Kuchmistrzowa Koronna. Do Domosławic często przybywał malarz Jacek Malczewski. Malarz znany był ze swojej religijności, niezwykle cenił sobie ten mały kościółek i miał szczególne nabożeństwo do Matki Bożej Domosławickiej. Miał tu bywać również Jan Matejko i Wojciech Kossak, malarze, którzy przyjaźnili się z Malczewskim. W ostatnim czasie (2012 r.) w Domosławicach otwarto Państwową Szkołę Muzyczną I stopnia, z kilkoma filiami w sąsiednich gminach.

Kościół w Domosławicach

Kościół został zbudowany przez Antoniego Lanckorońskiego w latach 1789-96. Orientowany, posiada prezbiterium zamknięte, wieloboczne. Wybudowany został w stylu barokowo-klasycystycznym. Jest to kościół murowany, z cegły i kamienia, jednonawowy, z węższym, półkoliście zamkniętym prezbiterium. Nad przedsionkiem znajduje się

nadbudowana drewniana wieża, nakryta hełmem neobarokowym z latarnią. Wnętrze nakryte jest sklepieniem kasetonowym. Centralne miejsce w kościele zajmuje łaskami słynący obraz Matki Bożej Domosławickiej, zwany też obrazem Matki Bożej Królowej Doliny Dunajca. Obraz ten pochodzi z przełomu XVI i XVII w. i został tu prawdopodobnie przywieziony ze wschodu Europy. Od początku cieszy się dużą czcią, do cudownego obrazu i sanktuarium w Do-

mosławicach ludzie przybywają z najdalszych zakątków regionu. Na chrzcielnicy z 1490 r., pochodzącej z kościoła w Melsztynie, znajduje się znak herbu Leliwa, którym posługiwali się Melsztyńscy. Podobny znak znajduje się na ramie obrazu Matki Bożej, a także na froncie chóru kościelnego. Wewnątrz znajdują się boczne ołtarze: pierwszy z wizerunkami św. Izydora-Oracza, patrona parafii oraz św. Mikołaja – pochodzące z XIX w. i drugi z figurą serca Pana Jezusa. Ołtarze pochodzą z tego samego okresu. Na zewnętrznej ścianie kościoła znajduje się tzw. Ogrójec z kamiennymi rzeźbami. Został on ufundowany przez proboszcza ks. Jana Pawlika w 1863 r. Obok kościoła znajduje się tablica, upamiętniająca uderzenie w tym miejscu pocisku artyleryjskiego. Pomimo dużego wybuchu i bliskiej odległości od kościoła, nikt nie ucierpiał, nie uległ również uszkodzeniu budynek kościoła. W latach 2011-2013 obejście wokół kościoła i wewnątrz zostało całkowicie odnowione.

Cmentarz wojenny

W Domosławicach, w pierwszych miesiącach Wielkiej Wojny, toczyły się ciężkie walki pomiędzy wojskami austriackimi i rosyjskimi, miejscowość wielokrotnie przechodziła z rąk do rąk. W potyczkach na tym terenie zginęło kilkudziesięciu żołnierzy, głównie austriackich. Na wojskowym cmentarzu, który nosi numer 291, pochowanych zostało 49 żołnierzy armii austriackiej i 4 żołnierzy armii rosyjskiej. Na środku cmentarza znajduje się pomnik w formie postumentu, na nim umieszczona jest tablica z datą 1914-1915 oraz napisem

„OD BOGA NA ZIEMIĘ, Z DOMÓW POD BRONÍ, PRZEZ ZWYCIĘSTWO I ŚMIERĆ DO BOGA ŻNÓW”. Cmentarz wojskowy stanowi fragment cmentarza parafialnego i znajduje się na niewielkim wzniesieniu w kierunków północno-wschodnim.

JURKÓW

Jurków w pewnym sensie jest centralnym punktem gminy Czchów. Tutaj zrywają się szlaki komunikacyjne, biegnące z Tarnowa i Krakowa. Rondo w Jurkowie, zbudowane przed kilku laty, jest pewnego rodzaju punktem orientacyjnym dla wszystkich, którzy choć raz tędy jechali. W odległości kilku metrów od tego miejsca znajduje się barokowy kościółek modrzewiowy, który przez wieki był miejscem modlitw tutejszych mieszkańców, kilkadziesiąt metrów dalej znajduje się nowy kościół, poświęcony w 1989 r. – obecny kościół parafialny. Przy kościele powstaje nowa plebania. Przy samym rondzie jest też przedszkole, a 100 metrów od ronda remiza Ochotniczej Straży Pożarnej. Zespół Szkół im. Jana Pawła II znajduje się przy trasie w kierunku Tarnowa. Naprzeciw starego kościółka jest również droga, prowadząca do tzw. Jurkowskiej Chorwacji, czyli miejsca, gdzie w miesiącach letnich tysiące ludzi odpoczywa, korzystając z czystej wody, słońca i szeregu oferowanych przez właścicieli atrakcji. Badania naukowe, przeprowadzone jeszcze przed II wojną światową pozwoliły odkryć na terenie dzisiejszego Jurkowa osadę neolityczną, pozostałości po jamie mieszkalnej, której wiek mógł wynosić ok. 6 tys. lat. Kolejne badania, przeprowadzone już bardziej współcześnie, pozwoliły odnaleźć na terenie Jurkowa osadnictwo kultury mierzanowickiej, groby całopalne, osady z okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza. Pierwsza informacja, gdzie podawana jest nazwa Jurków, pochodzi – podobnie jak to ma miejsce przy sąsiednich miejscowościach – z 1215 r., kiedy to dziesięcinę snopową przekazywano na rzecz krakowskiej kurii. Jeszcze w XIV w. miejscowość trafia w ręce Wielogłowskich i pozostaje ich własnością przynajmniej do XVII w. Jednym z najbardziej znanych przedstawicieli tej rodziny był Kasper Wielogłowski (+1564), którego nagrobek, a także jego żony, znajduje się w kościele parafialnym w Czchowie. Stworzenie tych nagrobków przypisywane jest włoskiemu

artyście Hieronimowi Canavesiemu, który pełnił funkcję nadwornego rzeźbiarza na dworze Zygmunta Augusta. Nagrobek jednego z ostatnich właścicieli, którym był Saryusz Dobrzyński, znajduje się na starym cmentarzu w Czchowie. Ostatnim właścicielem obszaru dworskiego była rodzina Marasse. Dwór rodziny Marasse spłonął po I wojnie światowej. W roku 1934 okoliczne miejscowości, w tym Jurków, nawiedziła potężna powódź. Woda doszła aż do starego kościółka. Wśród wielu legend o Jurkowie, jedna z nich głosi, że kościółek, bądź jeden z obrazów, został przyniesiony przez powódź na Dunajcu. Inna, że dzwonek z sygnaturki rozpędza burze i dzwoni przed gradobiciem. Mieszkańcy Tworkowej wiedzą, że rozstępujące się przed głosem dzwonka chmury kierują się na stronę ich wsi i niszczą zasiewy, podczas gdy na Jurków nie spada kropla deszczu. Pod koniec II wojny światowej przechodził tędy front wojenny, którego skutkiem było zniszczenie wielu domów.

Kościół Przemienienia Pańskiego

Kościół został zbudowany w 1586 r., następnie przebudowany w XVIII w. W XX w. do nawy głównej dostawiono przedsionek. Jest to kościół drewniany, konstrukcji zrębowej, oszalowany, jednonawowy, z niewyodrębnionym prezbiterium, zamknięty trójbocznie. Wnętrze zostało nakryte stropem płaskim. Dach ma dwuspadowy, podbity gontem, z wieżyczką na sygnaturkę. Przewa-

żające barokowe wyposażenie pochodzi z przełomu XVII i XVIII w. W ołtarzu głównym umieszczono najcenniejsze w kościele obrazy: renesansowy wizerunek Chrystusa, niosącego krzyż oraz dwa skrzydła gotyckiego tryptyku z XV w. z postaciami świętych: Katarzyny i Stanisława (na awersach) oraz Chrystusa Bolejącego i Matki Bożej Bolesnej (na rewersach). Kłęczące postacie to fundatorzy tryptyku: duchowny oraz rycerz herbu Gryf. Ponadto na uwagę zasługuje obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, wykonany w stylu barokowym w XVIII w. Kościół przez dwa wieki pełnił funkcję kościoła parafialnego.

Kościół Miłosierdzia Bożego

Obecny kościół parafialny został zbudowany jako pokłosie odwilży solidarnościowej. Poświęcony został 6 sierpnia 1989 r. przez arcybiskupa Jerzego Ablewicza, była to ostatnia taka uroczystość, przeprowadzona przez tarnowskiego ordynariusza. Ksiądz Władysław Augustyn, który był pierwszym proboszczem parafii i budowniczym nowego kościoła, podobnie jak arcybiskup Ablewicz, zmarł w 1990 r. Kościół parafialny przykuwa uwagę pięknem wewnątrz. Szczególnie płytą ołtarzową z centralnie umieszczonym obrazem Jezusa Miłosiernego i mozaikami, przedstawiającymi sceny nowotestamentowe. Po lewej jej stronie znajduje się obraz św. Siostry Faustyny Kowalskiej, głosicielki Miłosierdzia. Po prawej stronie obraz bł. Jana Pawła II. Niezwykle piękne są stacje drogi krzyżowej, będące połączeniem drzewa dębowego i mozaiki ściennej, która stanowi tło dla biblijnych postaci. Ksiądz proboszcz mówi o tym kościele Bazylika, ponieważ tu odprawiane są msze święte niedzielne, natomiast codzienne poranne msze odprawiane są nadal w starym kościółku.

PIASKI DRUŻKÓW

iaski Drużków to jedyna miejscowość gminy Czchów, położona po drugiej stronie rzeki Dunajec. Jest połączona z resztą gminy promem rzeczny, który bezpłatnie wozí wszystkich chętnych. Prom ten nie jest promem mechanicznym, co stanowi jego dodatkową atrakcję. Ponadto Czchów łączy z Piaskami

Drużkowem most na zaporze wodnej w Czchowie Zaporze. Przeprowadzone przed kilkoma laty badania archeologiczne unaocniły, że osadnictwo na tym terenie sięga epoki kamienia. Tutaj znaleziono jeden z najpiękniejszych wiórów – nóż neolityczny mający ok. 5 tys. lat. Pierwsze wzmianki o miejscowości Drużków (bo tak ją przed wiekami nazywano) pochodzą z XIV w. W 1308 r. miejscowość należy do Cniewomira, syna Zbrośława.

Od połowy XIV w. Drużków należy do parafii czchowskiej, jednocześnie rozwija się tu rolnictwo, ponieważ w XV w. odnotowuje się istnienie trzech folwarków. Od XVII do XX w. właścicielami miejscowości są Krasuscy herbu Nowina. Zbudowali oni dwór, który do dzisiaj jest niemyym świadkiem historii tej miejscowości. Historycznie rzecz ujmując, gmina Czchów miała po prawej stronie Dunajca większe „posiadłości”, ale z biegiem lat władze centralne uznały, że bliżej i łatwiej dotrzeć np. z Filipowic – do Zakliczyna, niż do Czchowa. W latach 60. ubiegłego wieku piękne krajobrazy i czyste powietrze spowodowały stworzenie w Piaskach harcerskiego ośrodka wakacyjnego. Podczas każdych wakacji przewijało się przez to miejsce kilka tysięcy młodzieży. Dzisiaj znaczenie tego miejsca zmalało, ale pozostał wybudowany w latach 80. ubiegłego stulecia ośrodek ZHP, należący do Hufca Brzesko. Przez Piaski Drużków prowadzi zielony szlak PTTK, którym przez Głowaczkę, Ostrą Górę, można dojść na Jamną.

Dwór Krasuskich

Krasuscy byli spokrewnieni z rodem Jordanów, który od XV w. był właścicielem Zakliczyna. Była to rodzina religijna i zaangażowana politycznie. Jej przedstawiciele uczestniczą w Wiośnie Ludów i powstaniu styczniowym. Romuald Krasuski za zasługi otrzymał krzyż *Virtuti Militari*. Zmarł w 1928 r. Zbudowany w XIX w. dwór w Piaskach, został po I wojnie światowej przemianowany na szkołę. Potrzeba dostosowania dworu

na potrzeby szkoły, spowodowała utratę przez budynek cech, charakterystycznych dla tego typu budowli. Z oryginalnej zabudowy dworu pozostało tylko wejście w formie ganku. Dziś już nie ma tu szkoły, a część pomieszczeń służy jako mieszkania socjalne.

TWORKOWA

workowa jest średniej wielkości miejscowością, położoną w odległości 4 km od Czerwowa, przy drodze z Nowego Sącza do Krakowa. Miejscowość poprzecinana jest pagórkami i dolinami. Ta duża różnorodność topograficzna mogła być przyczyną powstania dużej ilości przysiółków, z których najbardziej znane to: Zeliny, Łacnowa i Czeranice. Archeolodzy twierdzą, że na rozległych garbach wsi Tworkowa zaczęły się dzieje człowieka w gminie Czerchów. Taka odważna teza jest wynikiem wieloletnich badań archeologicznych, prowadzonych w różnych częściach Tworkowej. Na podstawie wykopalisk ustalono, że pierwsze osadnictwo na tym terenie można wiązać z epoką kamienia, a zwłaszcza jego schyłku – z neolitem. Z tej epoki pochodzi ponad połowa z 42. wykonanych stanowisk archeologicznych. Najwięcej śladów zamieszkiwania tych terenów znaleziono w okolicach drogi, zwanej „Rożnówka”, co wskazywałoby na istnienie tutaj jakiegoś centrum wsi lub nawet grodu. Za tym ostatnim przemawia nazwa „Rożnówka”. Etymologia tego wyrazu może pochodzić od słowa rožen, oznaczającego palisadę obronną grodu. Jedno z podań ludowych mówi również o plemionach węgierskich, atakujących gród w Tworkowej. Nazwa miejscowości pojawia się po raz pierwszy w dokumentach Mistrza Wincentego, który zalicza Tworkową do miejscowości, z których odprowadzana jest dziesięcina. Pierwszym znanym z nazwiska właścicielem miał być na początku XV w. Otton de Tworcow (Ota Tworowski). Jeszcze w XV w. posiadaczami wsi stają się Wielogłowscy. W XIX w. wieś kupiła pochodząca z Węgier rodzina Maraszych, a ostatnim jej właścicielem był Mieczysław Skarżyński. Po pierwszej wojnie światowej wieś została rozparcelowana. W latach 20. XX w. odwiedził Tworkową trzykrotnie premier, Wincenty Witos, spotkał się tu z chłopami z gminy Czerchów. Starsi mieszkańcy wspominają czas wojny jako okres w miarę spokojny, ale bardzo biedny. Mieszkańcy byli obarczani tzw. kontyngentami na rzecz okupanta. Wspierali także działające w okolicy oddziały Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Zaraz po zakończeniu wojny w 1945 r. spłonęły zabudowania dworskie.

Kościół Matki Bożej Fatimskiej

Kaplica w Tworkowej została poświęcona w 1988 r. Przez 17 lat pełniła funkcję kaplicy dojazdowej. W 2005 r. ksiądz biskup Wiktor Skworec erygował parafię Tworkowa. Kościół parafialny mimo tego, że zlokalizowany przy ruchliwej drodze, skłania do modlitwy. W kościele przykuwa uwagę centralnie umieszczona figura Matki Bożej Fatimskiej z mozaiką, tworzącą niezwykle piękną

ścianę ołtarzową. Po dwóch stronach kościoła zwracają uwagę nowe stacje drogi krzyżowej, wykonane również z mozaiki. Jej piękno pozwala inaczej, głębiej, odbierać zawarte w niej treści. Przed kościołem znajduje się zbudowana kilka lat temu dzwonnica, a w niej dzwony poświęcone św. Mikołajowi, św. Józefowi i Matce Bożej Fatimskiej.

TYMOWA

Tymowa jest największą terytorialnie miejscowością gminy Czchów. Zajmuje ponad 20% terenów gminy. Jest też drugą po Czchowie pod względem ilości mieszkańców (ok. 1640). Miejscowość ma górzysty charakter z trzema charakterystycznymi wzniesieniami: Ґosprzydowską Ґórą, Machulcem i Szpilówką. Pomiędzy Machulcem i Szpilówką przebiega zielony szlak turystyczny, którym można się udać przez Iwkową do Rajbrotu. Na północnych zboczach Szpilówki znajduje się rezerwat „Bukowiec”, utworzony w 1959 r., którego celem jest zachowanie naturalnego fragmentu buczyny karpackiej i owocującego bluszczu, na wschodnim krańcu występowania tego gatunku. Miejscowość położona jest na trasie Nowy Sącz - Kraków, można też dojechać z Tymowej do Lipnicy Murowanej i Wieliczki. Tymowa jest miejscowością, zamieszkiwaną już od czasów neolitu. Pięć i pół tysiąca lat temu pojawili się na tym terenie pierwsi rolnicy z kultury pucharów lejkowatych, znani z wytwarzania naczyń o lejkowato ukształtowanych wylewkach, a także z produkcji kamiennych toporków

z wydrążonym otworem na rękojeść. Taki toporek znaleziono w Tymowej w roku 1991. Tymowa w dokumentach po raz pierwszy pojawia się w 1215 r. W XIII w. istniała tu już parafia z drewnianym kościołem św. Marcina, konsekrowanym w 1277 r. Od XVI w. miejscowość była własnością szlachecką, w rękach Wielogłowskich. W XVII w. następuje rozdrobnienie dóbr tymowskich, od tego czasu Tymowa ma kilku właścicieli. Pod koniec XIX w. część wsi, zwana Pawłowszczyzną i Biesiówką, wraz z dworem, została zakupiona przez Jana Goetza Okocimskiego, właściciela browaru w Okocimiu. W okresie międzywojennym dwór w Tymowej był własnością jego wnuczki Ireny Kurtz. Po II wojnie światowej majątek dworski został przejęty przez Skarb Państwa. Mieściła się w nim siedziba Leśnictwa Tymowa, obecnie część została odkupiona i stanowi własność prywatną.

Dwór Tymowa

Dwór w Tymowej jest murowany, parterowy, szerokofrontowy, częściowo podpiwiczony. Założony na planie prostokąta, o dwutraktowym układzie wnętrza, z centralnie ułożoną sienią. Elewacja frontowa posiada w części środkowej ganek, wsparty na dwóch filarach. Całość wieńczy trójkątny przyczółek. Dach dworu jest dwuspadowy, kryty dachówką. Wokół budynków dworskich znajduje się park, w którym dominującym drzewostanem są wiekowe dęby, lipy, graby i modrzewie.

Kościół św. Mikołaja

Zbudowany został w XVIII w. dzięki staraniom ks. Franciszka Kossakowskiego, następnie poświęcony w roku 1764 r., a na początku XX w. rozbudowany. Jest to kościół drewniany, konstrukcji zrębowej, kryty eternitem, trzynawowy. Środkowa nawa jest wyższa od bocznych, zamknięta prezbiterium i przybudowaną zakrystią oraz tzw. skarbcem. Na zewnątrz, wokół ścian nawy, znajdują się otwarte soboty, wsparte na profilowanych słupach, z dachem

siodłowym. Nad nawą umieszczono wieżyczkę z sygnaturką kształtu barokowego z latarnią. Na drzwiach widoczne stare okucia ozdobne w typie gotyckim. Wewnątrz kościoła znajduje się polichromia figuralna i ornamentalna oraz dwa boczne rokokowe ołtarze z II poł. XVIII w. Główny ołtarz jest z bramami po bokach, w nim umieszczono barokowy obraz z XVIII w., przedstawiający św. Mikołaja, patrona parafii. W ołtarzach bocznych znajdują się: obraz św. Anny, św. Antoniego, Matki Bożej Bolesnej oraz Chrystusa Bolesnego - wszystkie barokowe z XIX w. Dalej - chrzcielnica kamienna barokowa z XVIII w., ambona rokokowa z obrazem św. Jana Chrzciciela z 1766 r., prospekt organowy z II poł. XVIII w., kropielnica marmurowa z emblematem karmelitów – barokowa z XVII w., przywieziona ze zburzonego kościoła z Nowego Sącza i obraz św. Jana Nepomucena, barokowy z 1768 r. Przed kościołem znajduje się dzwonnica murowana, wzniesiona na przełomie XIX/XX w. Trzy znajdujące się w niej dzwony zostały odlane w roku 1926 r.

Spichlerz

Wiek spichlerza w zależności od źródeł określany jest na II poł. XIX w. lub pocz. wieku XX. Jest to obiekt drewniany, konstrukcji zrębowej, na podmurowaniu. Posiada dwa pomieszczenia z podcieniem wzdłuż dłuższej ściany frontowej – wsparty na pięciu słupach. Usytuowany jest po przeciwnej stronie dworu.

Cmentarz Wojskowy

Cmentarz ten znajduje się na terenie cmentarza parafialnego. Pochowano na nim 90. żołnierzy, w tym 56. austro-węgierskich i 34. rosyjskich. Cmentarz otoczony jest współczesnym ogrodzeniem. W łukowato zakończonym prześwicie pomnika znajduje się metalowy krzyż. Wszystkie nagrobki są utrzymane w dobrym stanie, z niektórych można odczytać nazwiska spoczywających tam żołnierzy.

WYTRZYSZCZKA

Wytrzyszczka – najdawniejszy zapis nazwy pochodzi z 1420 roku. Nie udało się dotąd ustalić pochodzenia tej nazwy. Obecna miejscowość powstała z połączenia trzech wsi Wytrzyszczki, Parkowszówki i Zawrotu (Tropsztyna). Badania archeologiczne, prowadzone od lat 60. XX w. wykazały, że na tych terenach osadnictwo rozwijało się od epoki neolitycznej. Jadąc od Nowego Sącza, Wytrzyszczka to pierwsza miejscowość w gminie Czchów. Po prawej stronie mamy Dunajec, stanowiący granicę pomiędzy gminami Czchów i Gródek nad Dunajcem, po lewej - strome pagórki pogórza ciężkowickiego, a dokładniej jego części, nazywanej progiem czchowskim. Część Wytrzyszczki, podobnie jak Będzieszyny, została zalana wodą z chwilą uruchomienia zapory w Czchowie. Nad brzegiem rzeki wylania się zamek Tropsztyn. Zamek i jego załoga mieli za zadanie chronić przejeżdżających tędy kupców. Kilkanaście lat temu zakończył się remont zamku, który odsłonił jego pierwotne piękne oblicze. Zamek wzniesiony w XIII w. dla ochrony bramy sądeckiej, kilkakrotnie zmieniał właściciela, w XVI w. opanowali go lokalni zbójcy, którzy trudnili się napadaniem na łodzie i tratwy, a także przejeżdżających drogą kupców. Po napadach na sąsiedni Rożnów tamtejsi panowie postanawiają zdobyć zamek, złupić go i zniszczyć. Po ich najeździe w wieku XVI zamek popada w ruinę. Dopiero w latach 90. XX wieku powstaje plan jego odbudowy i dziś jest udostępniany turystom w lipcu i sierpniu.

Zamek Tropsztyn

Był to zamek rycerski, składający się budynku mieszkalnego dwu- lub trzy-kondygnacyjnego, w północno-zachodnim narożu zamku stanęła wieża, spełniająca funkcję obronną. Została ona zbudowana na planie kwadratu, również miała kilka kondygnacji. Obecnie jest ona pięknym punktem widokowym na Dunajec, sąsiednie Tropie i wzgórze, piętrzące się pod drugiej stronie Jeziora Czchowskiego. Ostatnim

elementem zamku była brama, której posadowienie kilkakrotnie zmieniano - obecnie znajduje się w południowo-zachodnim narożu, obok budynku mieszkalnego. Całość otoczona była murem tarczowym, chroniącym głównie przed napadami lokalnych watażków i szukających zaczepki zbójców, których dużo w XVII i XVIII w. mieszkało w okolicznych lasach. Zamek odbudowano dbając o najdrobniejsze szczegóły, niekoniecznie historyczne. Zwiedzający mogą wejść na wieżę, do lochów i komnat oraz obejrzeć film dokumentalny o poszukiwaniach legendarnego skarbu Inków. Jest to chyba jedyny zamek w Polsce, w obrębie którego znajduje się... lądowisko dla helikopterów. Zamek jest własnością prywatną - udostępniany turystom w lipcu i sierpniu, przy zamku znajduje się parking. Zamek stoi przy głównej trasie w kierunku Nowego Sącza. Krąży wśród ludzi legenda, że w zamku ukryty jest skarb Inków.

Skarb Inków

W XVII w. potomek właścicieli zamku w Niedzicy wyjechał do Peru, gdzie poślubił Inkaską dziewczynę, z którą miał córkę - Uminę. Umina poślubiła Andreasa Tupac Amaru II, z którym uciekła do Europy przed Hiszpanami. Uciekinierzy mieli zabrać ze sobą część królewskiego skarbu Inków. Ich potomek Sebastian, syn Uminy, miał ukryć gdzieś tutaj ów legendarny skarb. Po drugiej wojnie światowej potomek Uminy, Andrzej Benesz odnalazł w Niedzicy inkaskie pismo (kipu) które łączyło skarb z zamkiem w Tropiszynie. W roku 1970 został właścicielem zamku, ale jego tragiczna śmierć w wypadku samochodowym (do dziś niektórzy twierdzą, że został zamordowany) miała być karą za próbę odnalezienia skarbu na którym ciąży klątwa. Inna legenda mówi o przejściu, które pod dnem Dunajca łączyło zamek z Tropiem, znanym głównie dzięki działającym tam pustelnikom św. Świeradowi i Benedyktowi. W Tropiu wznosi się romańska świątynia zbudowana w XII w. – jeden z najstarszych kościołów w Polsce. Dziś do tego sanktuarium pielgrzymują Polacy i Słowacy (święci pustelnicy są patronami tego kraju).

ZŁOTA

łota jest niezwykle malowniczą miejscowością, położoną na skraju Pogórza Wiśnickiego. Miejscowość ma charakter pagórkowaty. Zamieszkiwana jest przez ok.1400 osób. Archeolodzy znaleźli tu ślady przebywania ludzi pod koniec ostatniego zlodowacenia, kiedy to mieszkańcy tych obszarów trudnili się polowaniem na... renifery. Złota schowana pomiędzy mniejsze i większe wzniesienia, od tysięcy lat przyciągała osadników. Ludzie przebywali tu w epoce neolitycznej, znaleziono tu przedmioty z czasów ceramiki wstęgowej rytej i kultury lendzielskiej, znanej z budowy długich domów, otoczonych rowem. Mniejsza ilość znalezisk u schyłku poprzedniej ery i w pierwszym tysiącleciu naszej ery wskazuje, że po wcześniejszych mieszkańcach kolejni od razu nie nadeszli. Jednakże od IX lub X w. zaczęli przybywać tu Słowianie, którzy w prostej linii są poprzednikami obecnych mieszkańców. Wieś została prawdopodobnie lokowana na prawie niemieckim w połowie XIII w., na co wskazuje fakt, że już w 1346 r. istnieje tu parafia, a także układ pól w kształcie łąnów. Pierwotnie miejscowość nazywała się Złotnica i w poł. XIV w. znajdowała się w wykazie świętopietrza na rzecz Stolicy Apostolskiej. W 1384 r. należy do Jaśka ze Słota. W XV w. Vernek de Byelsko sprzedaje całą wieś Klemensowi Thurskiemu z Czojnika. Zapis nazwy miejscowości wielokrotnie się zmieniał. Po nazwie „Złota” występuje „Słota”, „Szłota”, „Złotha”, a Jan Długosz nazywa ją „Złothnycza”. Drewniany kościół, który był tutaj od XIV w., zastąpiony został przez nowy, zbudowany z fundacji rodziny Tartów. Jest to kościół istniejący do dzisiaj, znajduje się tuż powyżej Zespołu Szkół. W XVIII w. ówczesny proboszcz zbudował plebanię, która stoi do dziś. W XVIII w. Złota należy do Lanckorońskich – Macieja, Antoniego, Karola i Kazimierza. W 1895 r. właścicielką wsi była hrabina Teofila Komorowska. Przydrożne krzyże w Złotej, których jest ponad 20 były świadkami pierwszej i drugiej wojny światowej, których echa docierały do tej, zatopionej w dolinach, miejscowości. Mieszkali tutaj żołnierze niemieccy z przydziału. Jednym z nich był podobno niemiecki zakonnik, siłą wcielony do wojska, który pomagał mieszkańcom Złotej w trudnych wojennych czasach. Za pomoc został zesłany na front wschodni. Po drugiej wojnie światowej w Złotej zaczęło szybko przybywać mieszkańców. Wydarzeniem, które rozszerzyło Złotą szeroko, była budowa

nowego, murowanego kościoła parafialnego. Wzniesiono bowiem i wyposażono całkowicie ten kościół dokładnie w ciągu jednego roku – od 14 września 1982, kiedy rozpoczęto wykopy pod fundamenty, do 25 września 1983, to jest do dnia konsekracji świątyni. Zaprojektował go krakowski architekt Zbigniew Zjawin. Ówczesny proboszcz ks. Prałat Franciszek Korta wznosił go jako dar dla parafii i diecezji, na 30-lecie swoich święceń kapłańskich. Jedną z części Złotej nosi nazwę Wielka Góra, tu planowane jest stworzenie rezerwatu przyrody, stąd też najlepiej widać ośnieżone jeszcze wiosną Tatry.

Kościół Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Projekt kościoła powstał w krakowskiej pracowni Zbigniewa Zjawina. Jest to kościół murowany, dwukondygnacyjny, nakryty dachem siodłowym, z czworoboczną wieżą, zakończoną iglicą w złocistej koronie. W kościele znajduje się szeroka nawa główna z centralnie umieszczoną dużych rozmiarów mozaikową kopią rzymskiego, łaskami słynącego Obrazu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, wykonaną specjalnie dla kościoła w Złotej w Pracowni Mozajek na Watykanie. Obraz otacza 14 srebrzystych gołąbków, wykonanych z metalu oraz złocista aureola, przypominająca promienie słońca. Całe prezbiterium wypełniają liczne współczesne dzieła sztuki. Od strony południowej do nawy głównej przylega nawa boczna, a od strony

północnej kaplica pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego (kamień węgielny pod nowo powstający kościół został poświęcony przez papieża Jana Pawła II 10 października 1982 r. podczas mszy kanonizacyjnej św. Maksymiliana Kolbego). W kaplicy św. Maksymiliana znajduje się wymowny ołtarz, przedstawiający obóz koncentracyjny i przetrzymywanych w nim więźniów w pasiakach. Nad obozem i postacją ojca Kolbe dominuje wielki krzyż. Pod ołtarzem znajduje się tylko jedno słowo – CREDO. Co ciekawe, Jezus na krzyżu przepasany jest nie białą przepaską, jak przyjęło się go ukazywać, ale przepaską na wzór więziennego pasiaka. Przed kościołem już w 10. rocznicę pontyfikatu stanął pomnik

Jana Pawła II, to jeden z najwcześniejszych pomników papieża Polaka. Kościół można zwiedzać po wcześniejszym telefonicznym uzgodnieniu terminu z księdzem proboszczem.

Muzeum parafialne

W budynku kościoła, nad zakrystią, znajduje się muzeum parafialne. Zawiera ono zbiory zabytkowych szat i naczyń liturgicznych. Zwiedzanie jest możliwe po wcześniejszym ustaleniu terminu z proboszczem parafii.

Kościół świętego Michała Archanioła

Został zbudowany w 1649 r. - drewniany, konstrukcji zrębowej, oszalowany deskami, z czworoboczną wieżą. Jest to kościółek jednonawowy z kruchtą boczną. W wieży kościoła znajduje się główne wejście i przedsionek. We wnętrzu na uwagę zasługują trzy barokowe ołtarze z drugiej połowy XVII w., polichromowane i bogato zdobione. W ołtarzu głównym umieszczono nowy obraz Matki Bożej Częstochowskiej. W zwieńczeniu ołtarza znajduje się obraz świętego Michała Archanioła, patrona kościoła. Ołtarze boczne to ołtarz Matki Bożej z Dzieciątkiem i ołtarz Serca Pana Jezusa. Nadto barokowe obrazy św. Marii Magdaleny i św. Jana Nepomucena. W przedsionku znajduje się zabytkowa chrzcielnica z XVII w. Kościół można zwiedzać po wcześniejszym ustaleniu terminu z proboszczem parafii.

Izba Regionalna Marii Stalmachowej

Zbiory, znajdujące się w Izbie Regionalnej (dom Pani Marii Stalmach) stanowią unikatową kolekcję etnograficzną. Są to regionalne ubiory, meble, naczynia i wyposażenie domów, fotografie i dokumenty. Kolekcję można zwiedzać. Pani Stalmach przeważnie jest w domu, dobrze dla pewności wcześniej zadzwonić: 14/6845411.

Czchów land has many faces. Yet, this time it is history and cultural heritage. The past marked every place in the commune. Czchów land is full of history which is worth to know and of which we can be proud.

Historical Heritage of Czchow land include the remains of Czchow castle, renovated Tropsztyn castle in Wytrzyszczka, various sacral monuments, religious shrines, sanctuaries: Virgin Mary's the queen of the Dunajec Valley in Domoslawice and sanctuary of Jesus' Divine Mercy in Kozieniec. There are also historical housing in Czchów Market Square, built as to reflect the 18th century style, stone sculptures, remains of manors, archaeological excavations conducted on the castle hill and in the commune area by Regional Museum in Tarnów, and many other. Historical heritage, the remains of the past are to be seen in every place of Czchów land.

CZCHÓW

Is one of the oldest small towns in Małopolska Region, located on the picturesque left bank of the Dunajec River. The latest archaeological research, conducted on a hill called "Grodzisko", proved the existence of the settlement inhabited by those who lived in the Bronze Age. Czchów parish was established in the 12th century. The first record of the parish appeared in 1215. Czchów is mentioned in medieval sources such as Alba Ecclesia and Weyskirche. It is difficult to establish the origin of the city. A document dating back to 1288 lists Czchów among other 30 villages of Tyniec Monastery, which Leszek Czarny allowed to be based on the German Rights. It is certain that Czchów gained city rights before 1333. In 1355, Casmir III the Great, on the citizens' request endowed the city with Magdeburg Rights. According to Jan Długosz, the Germans, who also inhabited the city, gave it another name: Weyskirche, which means "a white church". Before 1360 Czchów was a royal property. In Jan Długosz's opinion, Casmir III the Great surrounded Czchów with a brick

wall. The location of the city, on the trade route connecting Hungary and Krakow, certainly contributed to its development. There was also Customs Chamber in Czchów. Kings were taking care of the city's development. In 1433 king Jogaila endowed the city with the privilege of organising a fair on the first of August and Casimir III the Great established another fair on the 21st of October. Sigismund II Augustus, however, allowed free trade of meat. Medieval Czchów was inhabited by craftsmen of different specialities. Already in the 14th century they were united in guilds. Farming was very important at the time. At the end of the 14th century, Czchów was a head office of the Lands Tribunal and the capital of the County. There were also a parish school and a hospital. In royal cities village-mayor and aldermen were in charge. The first well known village-mayor was Wojsław, who permitted Mikołaj to build a water mill. Czchów was destroyed by various fires, epidemics and floods. What is more, the development of Zakliczyn contributed to the economic collapse of Czchów in the second half of the 16th century. Only Arianism movement was thriving then, inoculated by Franciszek Listmanin, ex parson and the confessor of the Queen Bona. Between 1652 and 1653 a plague decimated Czchów citizens and Swedish and Hungarian military destroyed the city. Some changes were introduced only with the reign of Stanisław August Poniatowski. In 1765 the Lands Tribunal was re-established for Nowy Sącz and Czchów counties. In 1772 the south part of Małopolska Region, along with Czchów, were included in the territory of Austria, as a result of the First Partition of Poland. All county goods were overtaken by Austrian Government and sold, in 1781, to starost Zofia Grabowska for 280.000 zł. Czchów could not develop as being a part of Austria. It lost its opportunity for building a railway and remained a rural settlement. In 1867 Czchów county was abolished and in 1928 lost its city rights. Czchów regained them only in 2000. After the Great Flood the decision was made to build a dam in Czchów. It was ready in 1949 as well as a reservoir, which changed the character of the whole region and created great foundations for tourism. Today Czchów is inhabited by about 2360 people.

Nativity of the Virgin Mary Parish Church (1346).

The first Czchów church was erected in Romanesque style in the 12th century when the city was a property of Tyniec Monastery. Stone material from the former temple was used to build the current one, especially the gothic buttresses. A fragment of the Romanesque cornice was built into eastern wall of the presbytery. Present church is an example of Gothic style. The temple points to the east. It was erected on the longitudinal plan with the rectangular nave and a small presbytery. Czchów church is one of the oldest and well preserved historical monuments of sacral architecture. The Gothic polychrome on the walls contributes to its historical and artistic quality. The paintings called "ferscos" belong to the most precious relics of Polish Painting. In 2011, during renovation works, the polychrome was discovered also on the ceiling of the presbytery. The current church is built on the site of the previous Romanesque one of the 12th century, which was founded by Casimir II the Just. Only a few relics were left from this temple,

among other two stone sculptures and Romanesque lion, which is now situated at the foot of St Florian's sculpture on the Market Square. The entries to the church are marked with Gothic portals. There is a rib vault ceiling in the presbytery. Mascarons, resembling human faces, support this ceiling. In front of the altar one can find a stone font, in the shape of chalice, that dates back to 1506. Two Renaissance gravestones are located at the joint of the presbytery and the main nave. One of them, made of red marble and sandstone, depicts Kasper Wielogłowski. Above it there is a marble slab with the oldest inscription in Old Polish. The gravestone was made by the famous, Milanese sculptor, Hieronim Cavanesi. The other gravestone, depicting Magdalena Koczmerowska Wielogłowska, was made of sandstone only. It also dates back to the 16th century. The Wielogłowski family were heirs of Jurków and a part of Drużków village. They devoted a large sum of money for the church. In the main nave there is a Baroque pulpit of the 18th century and two side altars, created at the beginning of the 20th century in the Tyrolese style. The sculpture of the Sacred Heart of Jesus Christ is placed inside one on the left, and Pieta inside the altar on the right. The latter was made by the anonymous artist in the 15th century. In the 18th century the church was enlarged, side chapels were added. Only one chapel remained to modern times, the one north side, known as St. Joseph's chapel. It is of Baroque style and its top is covered with a dome. The chapel contains a painting depicting the Virgin Mary with the Child, painted as to resemble the icon of the Mother of God from Santa Maria Maggiore church in Rome. What was left from the southern chapel is a brick arcade. In the church-porch there is a rib vault with a stone sealling in shape of a church with a tower. Next to the wall stands a stoup from the 16th century and hangs 17th century crucifix. One can admire a door, probably taken from the castle, that leads to the side chapel. It is made of iron sheet, carefully and richly forged.

Saint Kinga of Poland

According to historical facts, princess Kinga was given a vast land spreading from Nowy Sącz to Szczawnica as a present from her husband, Bolesław V the Chaste. After he died, the land was claimed by Leszek Czarny (in 1280, or 1284 according to other sources). Kinga came to Czchów to sign the contract with the prince, Leszek Czarny. She passed away in 1292 in Nowy Sącz and was beatified in 1690 and canonized in 1999 by Pope John Paul II. There is a legend connected with Saint Kinga. The princess was supposed to flee from Tatars to Hungary and that is why she crossed Czchów land. Exhausted and thirsty asked for a cup of water. Oddly enough, no one offered her any. So she hit a rock with her walking stick and a spring miraculously spouted. Kinga was no longer thirsty but the inhabitants of Czchów were deprived of drinking water. There was a shortage of water for centuries until the modern times. One of the streets in Czchów was named after the princess. Until recently there was a small spring on the Węgierska street, also called Kinga's spring. It was difficult to locate it as it was often mistaken with a well nearby.

Military cemetery no. 297

Czchów and its surroundings, because of its location, were often in the middle of warfare. The best preserved relics from that period are military cemeteries. The cemetery no. 297 is currently included into parish cemetery, on the left side from the entrance. The cemetery is located nearby the Market Square, on the route that leads to Kozieniec. Soldiers who fought in Austrian army, Bosnians and Russians, are buried there. They were killed between November 1914 and February 1915, 114 men altogether. There is a monument in the form of a pedestal in the centre of the cemetery.

The castle and the tower in Czchów

Czchów castle was erected probably at the turn of the 13th and 14th century. At first, the castle served as Customs Chamber. Historical sources of 1356 says that its administrator was Imram Burgrave, son of Żegota. In 14th century the castle was extended. Many famous people visited Czchów castle, the queen Elisabeth of Hungary (the wife of Louis I of Hungary, sister of Casimir III the Great). Just before the Battle of Grunwald, king Jogaila also stayed in the castle. For over hundred years this fortification was a king's property and was administrated by so-called Tenutariuszes (people who were responsible for managing and administration of the castle). Unfortunately the lack of the king's control and greediness of administrators led to the fall of the castle. There was however a last attempt to save the castle in the 13th century but it also failed, as the king Stanisław August Poniatowski's regulations to restore the castle were not fulfilled. In the 20th century, especially after the World War II some works were conducted to stabilise and rebuild the remains of the tower. At present, reconstructed castle tower is always available to tourists from May to September, and additionally after the previous agreement with the Town's Culture, Sport and Recreation Centre. One can also hear Czchów Trumpet Call coming from the tower at noon every Sunday, which was composed by sister Maria Filipowska.

Czchów Market Square

Czchów Market Square was established at the half of the 14th century, according to legal regulations characteristic for towns located on German Rights. According to Medieval planning the market square was a point where all the main streets meet. The Hungarian trade route led through the Market Square. Also fairs and other events took place there. Below the Market Square there was a hospital. In the 18th century Jan Nepomucen's statue was there. Statues depicting this saint were placed where a land was in danger of being flooded (for example in Domosławice). People were also seeking his intercession in during droughts and this seems to be more accurate for its location in the Czchów Market Square. On the western side of the Market one can notice a sculpture of Saint Florian. The sculpture was founded by Czchów citizens to protect them from fires and other disasters. There is a mystery concerning a stone lion at the

foot of Saint Florian's, which originally was placed in Czchów church. To the present day only 20 houses with canopies remained situated in the north part of the Market Square. Yet, they were built after the Great Fire in 1947. The reconstruction and the management of those houses is a first step to resurrect this historical part of Czchów.

St Ann's Church

St Ann's Church was erected in 1773 at the site of a wooden one. It was reconstructed in 1930. Inside there was a sculpture of the Virgin and the Child with St Ann., dating back to the 15th century. Unfortunately, it was stolen in 1965. The church is located by the old cemetery. It is well visible as it is placed on the right side of the road that leads to Nowy Sącz.

The Boulder and Katyn Oaks

In Czchów, below the Market Square there is a boulder placed there in the memory of those murdered in Mednoye: Bronisław Groń, in Katyn: Józef Krężolek and of those who died in Polish Air Force Tu-154 crash in Smolensk.

BĘDZIESZYNA

It is the smallest town in Czchów commune. The first historical source that mentions Będzieszyna comes from 1403, when the town was the property of a noblewoman Dorota from Będzieszyna. The town's owners were often changing. They were: Chebdowie from Tropie, Sylwester Ożarowski and Piotr Kmita (the owner of Wiśnicz castle). Throughout centuries Będzieszyna was perceived as a part of Wytrzyszczka, that is why the castle owners were also the owners of Będzieszyna. It is a beautiful and mysterious little town. Because of its location witnessed the frolics of brigands from Wytrzyszczka who probably, more than a once, were looking for a shelter in Będzieszyna's forests and valleys. From the hills of the town, soldiers during the First and the Second World War were watching their enemy on the other side of the Dunajec River. It was a place where German soldiers were settled during a march past of the front. After the second World War in 1949, the construction of the Czchów Dam was finished and a part of Będzieszyna was flooded with water from the Czchów Lake. Families who had their homes there were moved to a different location. It is an interesting fact that Będzieszyna was the first town in Czchów commune that was given a blessing of electricity. This investment was finished in 1953. Today, most of all, Będzieszyna is a recreational little town, ecological friendly, a place that is well-suited for hiking and cycling tourism.

BISKUPICE MELSZTYŃSKIE

Biskupice is another small town, located 5 km from Czchów, next to the road that leads from Jurków to Tarnów. It is inhabited by approximately 420 people. The town, although small, is diverse in terms of terrain. There is a plain in the southern part of the town, limited by the Dunajec Valley, as well as a slight hill in the northern part. Widely conducted archaeological works confirmed the existence of the settlement on this land already in the Neolithic Period, but the rapid growth of the population took place in the Early Middle Ages. The first historical source that mentions Biskupice Melsztyńskie is a chronicle by Wincenty Kadłubek. In the 14th century Biskupice was a knight's property of a knight Paszko Paweł called Złodziej. His younger son fought in Grunwald Battle as a soldier in king Jogaila's army. One of the next owners, Jakub Szczekocki, caused the demarcation of Biskupice and Domosławice. In 1511 Jan Melsztyński sold Biskupice to Mikołaj Jordan from Zakliczyn. Biskupice remained the Lanckoroński and Tarłów's property until 1886. In 1740 the owners of Biskupice added to its name a new element: "Lanckorońskie". This new name was in use until the end of the 19th century. It was then, when its owner Szczęsy Oświęcimski changed the name from Biskupice Lańckorońskie to Biskupice Melsztyńskie, which is more relevant considering the first owners of the place. In the Interwar Period co-owner of the town was colonel Andrzej Kunachowicz, commander of the 20th Ulan regiments. In 1912 the owners of the manorial land sold it to local farmers. During the Second World War to Biskupice came people who were displaced from the East. Since the 1st of January 1955 until 1965 the residence in Biskupice served as an office of National Council of Poland which member towns were: Biskupice, Domosławice, Jurków and Złota. Period from 1963 to 1966 is a gold period for Biskupice. There was a "centre" of growing tobacco. Profits gained from the sales changed forever an economic condition of the town. Many brick houses were built, replacing wooden ones. Between 1960-1966 people of Biskupice built fire station, which is in use until the present day. In 1989 Biskupice and Domosławice separated. The town is ecologically friendly.

The Manor in Biskupice

The manor was erected, alternately rebuilt at the beginning of the 19th century as a residence of the grange administrator, which belonged to Lanckoroński. Current manor in Biskupice consists of two parts: Classical manor and annex, which remained after the previous one. The manor was erected on a rectangular plan, single storied with a basement. It has two-bay interior, large hall and a living room on the main axis. There are also two rooms on side axes. The main entrance is located on the northern side. One can get there through portico consisting of three pillars with triangle pediment. The manor was covered with a tall mansard wooden roof called "polish" until it was rebuilt in 1924. At present the manor is covered with gabled pottery tiles. As a main entrance serves now a small wooden veranda. There is a terrace situated

on the eastern side of the manor, under which there is an entrance to the basement. The western part is connected with the annex dating back to the 19th century without characteristics of a style. In front of the house one can notice an oval driveway, a flowerbed in the middle and the remains of an old park.

DOMOSŁAWICE

Domosławice is a small, over 300 hundred citizens, town, which constitutes the border between Czchów commune and Brzesko district. The neighbouring towns, Faliszewice, Charzewice and Melsztyn, all belong to Tarnów district and, at the same time, they are a part of the parish in Domosławice. The archaeological research were conducted in Domosławice on a large scale and showed that the town was inhabited much later than the neighbouring villages. The first people which settled this land were from the Roman period, that is the first century, and were probably from the Przeworsk culture, later on followed by Slavs. The name Domosławice probably originated from the Hungarian city Domos from where, in the 10th century, Saint Świerad was about to come and visit the place. The other theory says that it might be derived from the first owner's name, crest, or a nickname (for example Domosław). Domosławice borders with Melsztyn, where a member of the gentry Spytko z Melsztyna had a castle - thus the town was also under Spytko's influence. Up to the 16th century the town belonged to the Melsztyński family, but then the family sold it to Mikołaj Jordan from Zakliczyn. In the 17th century Teofila Trafly, wife of prince Janusz Ostogski - castellan from Kraków, became the owner of Domosławice and Złota. Teofila ordered to built a church and a house for the people in need in 1615. This temple was a wooden building with a beautiful painting of the Virgin Mary inside. The work of art was brought from an expedition to Moscow, taken by Teofila's father in 1606. The next proprietors passed the ownership from generation to generation. Anna Lancokorońska, from the Tarło family, handed over the town to her son Stanisław. Then Maciej Lancokorński, who in 1760 became the owner of so-called Charzewicki's key, inherited this land from Stanisław. Next, his son Antoni built a new church in Domosławice. After the castle and a chapel in Melsztyn were destroyed by the Cossack confederate troops in 1770, the bishop Kajetan Sołtyk from Kraków ordered to move all the valuable remains to the newly created parish and church in Domosławice. It is also important to mention the creation of a large figure of John of Nepomuk, who is known from keeping the secrets of confession till death. The figure was raised in 1729, which was also the year of the priest's canonization, to commemorate the Great Flood. It is, along with a rock baptismal font from 1490, the oldest monument in the parish. The figure was founded by Anna Tarło, Kuchmistrzowa Koronna. Domosławice was very often visited by a painter Jacek Malczewski, who was famous for being very religious and particularly appreciated the value of the small church in Domosławice. It is also said that Jan Matejko and Wojciech Kossak, who were Malczewski's

friends, visited the town. In recent years (2012) a National Music School of first grade, with a few branches in neighbouring villages, was created in Domosławice.

The Church in Domosławice

The brick-stone church was built by Antoni Lanckoroński during the period of 1789-96. This temple is an orientation, single-nave building with a presbytery in a shape of semicircle - everything raised in Baroque-Classicism style. Above the vestibule there is a wooden tower, covered with Neo-Baroque helmet with a lantern. Inside, the church is covered with a coffer. Placed in the centre there is a very famous painting of the Virgin Mary of Domosławice, which is also known as the painting of the Virgin Mary the Queen of Dunajec Valley. This painting comes from the beginning of the 17th century and was brought to Domosławice from the western Europe. From the beginning of its appearance it brought a lot of people from various parts of Poland to visit the church. On the baptismal font, which comes from the church in Melsztyn and dates back to 1490, there is the crest of Leliwa, characteristic for the Melsztyński family. A similar sign can be also found on the frame of the Virgin Mary's painting and on the church choir's fronton. Inside there are two side altars: the first depicting Saint Izydor-Oracz, the patron of the parish, and Saint Nicholas, and the second one with a figure of the Sacred Heart. Both altars come from the same period. Outside there is a so-called "Ogrójec" (Gestemani) with stone sculptures, all endowed by the parson Jan Pawlik in 1863. Beside the church there is a table which commemorates a bullet missile which hit the place during the war and, despite causing a large explosion very near the church, did not harm anyone and left the building intact. In years 2011-2013 the church's interior was renovated.

The Military Cemetery

During the Great War in Domosławice a disastrous battles were fought between the Austrian and Russian troops and thus the town had many owners at that time. During the skirmishes which took place on this terrains, numerous soldiers, mainly Austrian, died. On the military cemetery, which has number 291, 49 Austrian and 4 Russian soldiers were buried. In the centre of the cemetery there is a monument on which a slab with the date 1914-1915 and a phrase "From God to Earth, From Homes to Guns, Through the Victory and Death, to God Again" is placed. The cemetery constitutes a part of the parish cemetery and is situated on a north-western side of a small hill.

JURKÓW

Jurków is a town situated in the centre of Czchów commune. Here all the main roads, leading to Tarnów and Kraków, cross. The roundabout in Jurków was built a few years ago and works as position-finding point, especially for the people who have been here at least once. Honestly speaking, it is hard to find

a driver from the southern Poland who does not know about the roundabout in Jurków. Situated very near the roundabout there is a larch-wooden church which, throughout the centuries, worked as the main temple for the local residents. Not far away a new church, along with a new presbytery, was built and consecrated in 1989. Very near there is also a kindergarten and, about 100 meters from the roundabout, a local fire brigade station. A school complex, founded under the John Paul's II name, is situated along the road to Tarnów. Opposite to the old church there is also a road which leads to so-called Jurków's Croatia, a place where, during the summer, thousands of tourists and locals come to relax and have fun by the water. Archaeological research, conducted before the World War II, helped to discover that on the nowadays territories of Jurków was settled by Neolith people - all thanks to the remains of about six thousand years old cave. Another research, carried out more recently, discovered a traces of Mierzanowicka's culture settlements, crematory-graves, inhabitants from the Roman period and the Early Middle Ages findlings. The first trace of the name Jurków comes, similarly as in the case of other local villages, from 1215, when the town had to pay a tithe for the Kraków's curia. In the 14th century the town was owned by the Wielogłowski family and remained their property till the 17th century. One of the most famous representatives of the family was Kasper Wielogłowski, whose gravestone, along with his wife's one, can be found inside the parish church in Czchów. The tombstones are attributed to be created by an Italian artist Hieronim Canvasi, who worked as a sculptor for the Sigismund II Augustus' mansion. Also a tombstone of one the recent owners Saryusz Dobrzański can be found: this tombstone, however, is situated on the old cemetery in Czchów. Jurków's mansion, which was unfortunately burned after the World War I, last owners were the Marasse family. In 1934 all the neighbouring towns, including Jurków, were hit by an enormous flood. Water reached to the old church in Jurków and, according to one of the many legends about this town, the building changed its location during the flood. Another legend says that the church's bell causes storms and rings before the hail. The residents of Tworkowa claim that the clouds, after hearing the bell, are parting and moving towards their side of the town in order to destroy their crops with heavy rain, while in Jurków not a single drop is poured. After the World War II, a war-front passed through the town and destroyed many houses.

The Church of Transfiguration of Jesus

The church was built in 1586 and then reconstructed in the 18th century. At the beginning of the 20th century a vestibule was attached to the main nave. It's a wooden, formworked, single-nave church of a log construction with a presbytery and a flat ceiling inside. The church has a wooden-shingle, gabled roof with a turret for fleche. The inside of the church is decorated with Baroque style from the 16th and 17th century. On the main altar the most precious paintings can be found, that is Renaissance depiction of Christ carrying a cross and two wings of a Gothic triptych, from the 15th century, which depicts Saint Katarzyna,

Sain Stanisław (on averses), Our Lady of Sorrow and Man of Sorrow (on reverses). What is more, worth paying attention to is a Baroque painting of Virgin Mary with the Child, created in the 18th century. The church served as a parish church for two centuries.

The Church of Divine Mercy

The church was build and consecrated on 6 August 1989, by archbishop Jerzy Ablewicz (it was the last ceremony conducted by the ordinary from Tarnów) and since then serves as the parish church. Father Władysław Augustyn, who was the first parson in Jurków parish and one of the church builders, died in 1990r - the same year of the archbishop's Ablewicz's death. The parish church draws attention with beautiful interior, especially the altar's plate with, located in the centre, painting of Divine Mercy and mosaics depicting scenes from the New Testament. On the left side of the altar there is a painting of Saint Faustyna Kowalska, apostle of Divine Mercy. And on the left side a painting of the Pope Paul John II can be found. Of extraordinary beauty are the Stations of the Cross, which are made from oak wood and mosaic, which works as the background for the biblical characters. The parson says that the church is in fact a basilica, since masses are only conducted on Sundays (the remaining ceremonies take part in the old church).

PIASKI DRUŻKÓW

Piaski Drużków is the only town in Czchów commune which is located on the other side of the Dunajec river - a ferry connects the town with the west side. The ferry is mechanical, which works as an additional attraction, and charge-free. What is more, Czchów is connected with Piaski Drużków by a bridge situated on the Czchów's dam. Conducted a few years ago archaeological research proved that the first settlements in Piaski date back to the Stone Age. Here one of the most incredible findling was made, that is a Neolith knife, which is about five thousand years old. The name Drużków (this how the town was called in the past) comes from the 14th century. In 1308 the town belonged to Gniewomir, son of Zbrośław and from the half of the 14th century the Czchów parish was the owner. At that time the agriculture started to develop, since in the 15th century three granges existed there. From the 17th to 20th century the town was owned by the Krasulki family, who built a great mansion, which is the mute witness of the town's history. Historically, Czchów commune had bigger estates on the right side on the Dunajec river, however, throughout the time the authorities decided that the road, for example, from Filipowice to Zakliczyn is more convenient than the road to Czchów. Since the 1960s the picturesque landscapes and clean air helped to create a summer scout's camp in Piaski. During every summer a few thousand of teenagers visited the camp. Unfortunately, nowadays the place lost its popularity but, built in the late 1980s, ZHP centre (Polish Scout's Association) remained. What is more, a green tourist PTTK track, which leads to Jamna, runs through Piaski Drużków.

The Krasuski Manorhouse

The Krasuski family was related to the Jordan clan, which in the 15th century owned Zakliczyn. They were very religious and politically devoted: their representatives participated in the Revolutions of 1948 and January Uprising. Romuald Krasuski (died in 1928) was awarded with the Virtuti Militari cross. Built in the 19th century manorhouse in Piaski was converted into a school after the World War I. The need for the change caused the loss of features characteristic for this type of buildings. Only the entrance, in form of a porch, remained from its original state. Nowadays the school is closed and most of the rooms work as social apartments.

TWORKOWA

Tworkowa is a small town situated about 4km from Czchów, near to the main road from Nowy Sącz to Kraków. The town is shaped by hills and valleys. This topographical variety is probably the main reason for the presence of a large number of hamlets: the most famous of them include Żeliny, Łacnowa and Granice. The archaeologists claim that on the vast terrains of Tworkowa the first inhabitants in Czchów commune settled. This brave assumption is the outcome of very long archaeological research conducted in various parts of Tworkowa. Based on the excavations it was determined that the first residents of this terrain came from the end of the Stone Age and the beginning of Neolith, since about half of the 42 foundlings comes from this period. The most of the finds were discovered in the vicinity of the road called "Rożnówka". This indicates that a sort of village or perhaps even a burg city existed there. This theory is based on the supposition that the name "Rożnówka" probably comes from the word "rozeń", which in Polish means a defensive palisade of a burg city. The name Tymowa appeared for the first time in the documents of Master Wincent, who included Tymowa in the group of towns that had to pay a tithe. The first known owner is suppose to be Otton de Tworców (Ota Tworkowski), who lived in the 15th century. Later on the ownership of Tymowa goes to the Marassych family and the last known owner was Mieczysław Skarzyński. After the World War I the town was parcelled up. In the 1920s Tymowa was visited by Wincenty Witos, three times prime minister, who met with the local peasantry from Czchów commune. The older residents of Tymowa recall the war time as fairly peaceful, but very poor: the citizens were burdened with contingents for the invader's army. What is more, they supported the Armia Krajowa and Bataliony Chłopskie. After the end of World War II in 1945 all the manorial buildings in the town were burned.

The Church of Our Lady of Fatima

The church was consecrated in 1988 and for 17 years worked as a chapel till 2005, when bishop Wiktor Skworc founded the parish in Tymowa. The building, despite being located along a busy road, induces

to pray. What specifically draws attention inside, is the figure of Our Lady of Fatima, which, along with beautiful mosaic, creates a marvellous altar's wall. On both sides of the church worth paying attention are Stations of the Cross, also mosaic-made. This interior beauty helps to more thoroughly notice the value of the message which the church delivers. Outside in the front there is a bell-tower, raised only a few years ago, with bells devoted to Saint Nicholas and Our Lady of Fatima.

TYMOWA

Occupying over 20% of Czchów Commune's terrains, Tymowa is the biggest town in Czchów. It's also the second, after Czchów, when it comes to population (about 1 640 citizens). Tymowa is a town of mountainous character with three major hills: Gosprzydowska Góra, Machulec and Śpilówka. Between Machulec and Śpilówka runs the green tourist trail which leads to Rajbrot. On the northern slopes of Śpilówka there is a national park "Bukowiec", which was created in 1959 and aims to keep the local flora, such as ivy, intact from the outside world. The town is located near the main road which connects Nowy Sącz with Kraków and it's also very close to Lipnica Murowana and Wieliczka. Tymowa was inhabited from the Neolith Period: about 5 500 years ago the first agriculturists from the funnelbeaker culture, known from making funnel-shaped vessels and stone hatchets with hollowed out helms (in 1991 a hatchet of this type was found in Tymowa), settled here. The name Tymowa was first documented in 1215 and in the late 13th century a parish with a wooden Saint Marcin's church already existed here. From the 16th century the town was owned by the Wielogłowski nobility, but about one hundred years later the township was divided and the town had a few proprietors. At the end of the 19th century a part of the town called Pawłoszczyszna and Biesiówka, along with the manorhouse, were bought by Jan Goetz Okocimski, the owner of Okocim brewery. After the World War II the manorhouse was taken over by the Polish Treasury and now works as the Tymowa Forestry Seat.

The manorhouse in Tymowa

The manorhouse in Tymowa is a brick, single-storied building which is partly placed underground. Built on the rectangle shape with a two-bay interior and vestibule in the centre, it has a porch supported by two pillars and a pediment above them. The manor's roof is gabled and covered with tiles. Near the building there is a park with very old oaks, lindens, larches and hornbeams.

Saint Nichals church

The church was built in the 17th century, thanks to the efforts of father Franciszek Kossakowski. It was consecrated in 1764 and extended at the beginning of the 20th century. The church is a wooden, three-nave

temple of log construction. The centre nave is the highest one and has a presbytery and a sacristy. Above the nave there is a turret with a Baroque signature with a lantern. What is more, the main doors are decorated with Gothic-style ferrules and handles. Inside, the church is decorated with figural and ornamental polychrome and two Rococo altars from the second half of the 17th century. The main altar, with gates on both sides, has a Baroque painting of Saint Nicholas from the 13th century. More Baroque paintings, depicting Saint Ann, Saint Anthony, Our Lady of Sorrow and Man of Sorrow, are situated on the side-altar. There is also a Baroque baptismal font, a Rococo pulpit with a painting of John the Baptist, pipe organs, a Baroque brick stoup with the Carmelite's emblem (imported from a demolished church in Nowy Sącz) and a painting of John of Nepomuk - all from the 17th century. In front of the church there is also a brick bell-tower, which was raised at the end of the 19th century and has three bells, all casted in 1926.

The Granary

It is not exactly known when the granary was built, but the estimated time is set up to be the second half of the 19th century or the beginning of the 20th century. It's a wooden building of a log construction and has two rooms which are supported by five pillars.

Military Cemetery

The military cemetery is situated on the grounds of the parish cemetery. 90 soldiers, including 56 Austro-Hungarian and 34 Russian, were buried there. The cemetery is surrounded with a modern fence and a large metal cross. All the gravestones are in good condition and, on some of them, one can read the names of buried soldiers.

WYTRZYSZCZKA

The oldest evidence of the name Wytrzyszczka comes from 1420, however, the true origin still has not been discovered. This small town was created from merging three villages: Wytrzyszczka, Parkowszówka and Zawrot (aka Tropsztyn). Archeological research have been going on since the 1960 and proved that the first inhabitants settled this terrains during the Neolithic Era. Moving from Nowy Sącz, Wytrzyszczka is the first town in Czchów Commune. On the right side of the town there is the Dunajec River, which works as a border between Czchów and Gródek Communes, and on the left side there are steep hills of the Ciężkowickie foothill, which is also called the Czchów's threshold. A part of Wytrzyszczka, as well as a part of Będzieszyn, was flooded when a dam in Czchów had been raised. Near the edge of the river the castle in Tropsztyn emerges. Over ten years ago the castle's renovation ended, which helped to expose its true beauty. The castle was raised in the 13th century and, throughout the past, changed its owner

a few times. In the 16th century it was captured by local brigands who, despite the attacks on passing merchants, specialized in boat and raft assaults. After the attacks on the neighbouring town Rożanów, the local gentry decided to conquer and, after prior plundering, destroy the castle. Following their attack in the 16th century the castle became a ruin and had to wait till the 1990s, when a reconstruction plan came into life and the castle was rebuilt. Nowadays its available for the tourist in June and October.

Tropsztyn Castle

This chivalrous castle includes two or three storied residential building and a tower located in the north-western side. The tower was raised for the defensive purposes and, built on a square plan, also had a few levels. Nowadays it serves as a wonderful viewpoint for the Dunajec river and the neighbouring hills on the other side of the Czchów's Lake. The castle had also a main gate which placement was changing throughout the time. Now the gate is placed in the south-western corner, near to the residential building. The whole complex is surrounded by a brick wall, which, in the past, helped to protect the place from the attacks of local brigand and thieves, who lived in the neighbouring woods during the 17th and 18th centuries. The castle was reconstructed with paying attention to every detail and now visitors can even enter the tower or dungeons. One can also see a documentary film about the Inca's treasure (there is a local legend saying that somewhere inside the treasure is hidden). What is interesting, it is probably the only castle in Poland which has... a heliport. The castle is a private property, however, its available for tourists in July and August - near there is a parking lot. The castle is situated at the main road to Nowy Sącz and thus it's impossible not to notice the place.

The Inca's treasure

In the 17th century an ancestor of the castle's owners in Niedzica sailed to Peru, where he married one of the Incan women. The couple had a daughter Umina who, being worried about the Spanish invasion, along with her spouse Andreas Tupac Amaru II, escaped to Europe. The fugitives were to take a part of the Royal Inca's Treasure with them. Later on the treasure was to be hidden by their son Sebastian. After the World War II, Amina's ancestor Andrzej Benesz found an Incan writing (kipu) which connected the treasure with the Castle in Tropsztyn. In 1970 he became the owner of the castle, but soon after he died in a tragic car accident (some claim that it was a murder), which supposed to be a punishment for trying to find the cursed treasure. Another legend says about a passage under the Dunajec River which connected the Castle with the town Tropie. The legend became known thanks to local hermits Saint Świerad and Saint Benedykt. In Tropie there is a 12th century Roman temple - one of the oldest churches in Poland, to which pilgrimages still are organised by Poles and Slovaks (both saints are the patrons of this country).

ZŁOTA

Złota is an incredibly picturesque, small town situated near the edge of Podgórze Wiśnickie. The town is bumpy and hilly with about 1,400 inhabitants. It's a place where archaeologists have found traces of human inhabitants from the period of the Meltdown, the time when the natives from this region specialized in hunting... reindeers. Złota, surrounded by small and larger hills, has been attracting settlers since many years. People lived here in the Neolithic Period and items from the linear pottery culture and lengyel culture, famous of long houses surrounded by trenches, have been found here. The smaller number of finds at the decline of the previous era, and during the first millennium of AD, indicates that new settlers did not come just after. However, since the 9th or 10th century the Slavs, who in the straight line are the predecessor of the present inhabitants, started to settle here. The town was probably based according to the German Rights in the middle of the 18th century, which can be supported by the fact that in 1346 a parish existed there. Originally the town had a name Złotnica and, during the middle of the 14th century, was present in the records of the Peter's Pence for the Roman Catholic Church. In 1384 it belonged to Jaśko form Slot and in the 15th century Vernek de Bylesko sold the whole town to Klemens Thurski from Gnojnik. A wooden church, which was present since the 14th century had been replaced with a new one, funded by the Tarłów family. The church stands till today and is situated above the local school. In the 18th century a local parson built a parish, which also stands nowadays. In the 18th century Złota belonged to the Lancoronski family, that is Maciej, Anotni, Karol and Kazimierz. Roadside crosses in Złota (there is over 20 of them) witnessed both World War I and II, which echoes were reaching this surrounded with hills town. Also German soldiers lived there and, among them, a German monk, forced to join the army against his will. During the difficult war times he was helping the inhabitants, for which he was sent to the east front. After the World War II the number of inhabitants started to grow quickly. An event which made Złota more famous was the construction of a new, bricked parish church. The church was raised and fully equipped during one year: from 14 September 1982, when the foundations started to be built, till 25 September 1983, when the church was consecrated. The building was designed by an architect from Kraków Zbigniew Zjawin. The present parson prelate Franciszek Korta raised the church as a gift for the parish and diocese to celebrate 30 years of his priesthood. One of the Złota's parts is Wielka Góra, where the commune plans to create a national park. The place also offers a view of the snowy Tatra Mountains, even during the spring.

The Church of Our Lady of Perpetual Help

The plan for building the church emerged from Zbigniew Zjawina's workshop in Kraków. It's a two-storied brick church with a pitched roof, from which a four-sided tower ended with a golden spire comes out.

Inside the church, there is a wide main nave with a large, mosaic copy image of a Roman miraculous painting of Our Lady of Perpetual Help. The painting was made in Mosaic Workshop in Vatican, dedicated for the church in Złota. It's surrounded by 14 metal pigeons and a golden aureole, which resembles sunbeams. What is more, the presbytery is decorated with many contemporary works of art. On the southern side of the main nave there is a side-nave, and on the northern side there is a chapel of Saint Maximilian Maria Kolbe (the corner stone of which the foundations were made was consecrated by Pope John Paul II on 10 October 1982, during the canonisation mass of Saint Maximilian Maria Kolbe). Inside the Saint Maximilian's chapel there is a eloquent altar depicting a concentration camp and held prisoners in their striped outfits. Above the camp, and the image of father Kolbe, there is huge cross and beneath the altar a single-word "CREDO". What is interesting, on the cross, the crucified Jesus is tied also with a striped scarf (not with a white one, as it is used to be depicted). To celebrate the 10th anniversary of Pope John Paul II his monument was raised in front of the church, being one of the first monument's of the polish Pope. The church can be visited after the prior telephone-arrangement with the parson.

Parish museum

Inside the church, above the vestry, there is a parish museum. It contains a collection of historic garments and liturgical vessels. The sightseeing is possible after the prior arrangement with the parson.

Saint Michael Archangel's church

The wooden church has a four-sided tower and was built in 1649: it's a one-nave church with a church porch. Inside the temple's tower there is a main entrance and a vestibule. While inside the church worth paying attention are three Baroque altars from the middle of the 17th century, all polychrome and well-decorated. On the main altar there is a new painting depicting the Black Madonna of Częstochowa and, at the top, another image of Saint Michael Archangel, the patron of the church. The side altars include the Virgin Mary with the Child and the Sacred Heart. What is more, there are Baroque paintings of Saint Mary Magdalene and the Saint John of Nepomuk and, inside the vestibule, a historic font from the 17th century. The church can be visited after prior arrangement with the parson.

Regional House of Maria Stalmachowa

The collection in Regional House (Maria Stalmachowa's private house) includes an unique ethnographical gathering, that is regional clothing, furniture, dishes, house equipment, photographs and documents. The collection can be seen after prior arrangement with Miss Maria (tel: +48 14 6845411), who usually is at home.

La Terra di Czchów è turisticamente riconosciuta per vari motivi, tra questi la sua storia e patrimonio culturale. Il passato ha lasciato infatti le proprie tracce in ogni luogo del comune. La Terra di Czchów è ricca di tradizione e storia che meritano di essere conosciute e di cui possiamo essere molto fieri.

Ricchezza storica. La Terra di Czchów è l'insieme dei resti del castello di Czchów, il ricostruito castello di Tropsztyn, le numerose storiche chiese, cappelle e santuari a Wytrzyszczk. Completano il patrimonio culturale la chiesa della Madonna Regina della Valle del Dunajec a Domosławice e del Gesù Misericordioso a Kozeniec, il centro storico - con le sue case con portici costruite sul modello del XVIII secolo, sculture in pietra, resti di ville e palazzi signorili - siti archeologici, situati sulla collina del castello e nel comune come nel Museo Regionale di Tarnów. In ogni luogo della Terra di Czchów è presente la sua storia ed eredità del passato.

CZCHÓW

Czchów è una delle località più antiche della regione Piccola Polonia (in polacco Małopolska) situata pittorescamente sulla riva sinistra del Dunajec. Le recenti ricerche archeologiche effettuate sulla collina denominata „Grodzisko” hanno evidenziato l'esistenza di insediamenti abitativi risalenti all'età del bronzo. La parrocchia di Czchów è stata costruita nel XII secolo e la prima menzione storica è datata al 1215. Czchów nelle fonti medioevali compare con il nome di Alba Ecclesia e Weyskirche. Risulta difficile stabilire la genesi della città. Un documento del 1288 cita Czchów tra i 30 villaggi del monastero di Tyniec, che Leszek il Nero permise ai benedettini di insediare secondo il diritto tedesco. Di sicuro Czchów ottenne lo status di città prima del 1333. Nel 1335 il re Casimiro il Grande, su richiesta degli stessi abitanti, adottò per la città i diritti di Magdeburgo sostituendo lo ius sredense vigente. Secondo le informazioni fornite dallo storico Jan Długosz risulta che tra gli abitanti di Czchów vi fossero anche cittadini tedeschi, ecco spiegato il secondo

nome Weyskirche, ossia la Chiesa Bianca. Prima del 1360 Czchów passò nelle mani del re. Sempre secondo Jan Długosz, Casimiro il Grande fece costruire le mura intorno alla città. La città poté godere di un rapido sviluppo grazie alla sua posizione strategica tra le vie commerciali tra l'Ungheria e Cracovia; vi era anche una dogana. I re favorirono l'ascesa di Czchów. Nel 1433 Ladislao Jagellone fornì il privilegio di organizzare una fiera il 1° Agosto, mentre Casimiro IV Jagellone nel 1489 istituì una seconda fiera il 21 Ottobre. Sigismondo Augusto permise infine nel 1510 il libero commercio della carne. Nella medievale Czchów vivevano diversi artigiani. Già nel XIV secolo erano organizzati in corporazioni. L'agricoltura ricopriva un ruolo importante. Alla fine del XIV secolo Czchów era sede del tribunale nobile e capitale del distretto. Era presente una scuola parrocchiale ed un ospedale. Dal 1545 Tomasz Żupnik di Bochnia costruì un primo acquedotto a Czchów, andato distrutto solo negli anni '80. Nella piazza mercato vi erano il comune, le bancarelle, la bilancia, la conceria e chiesa parrocchiale. Le città reali erano governate dal sindaco e dagli assessori. Il primo sindaco citato dai documenti fu Wojsław, che diede il permesso a Mikołaj per costruire il mulino ad acqua. La città di Czchów fu danneggiata da numerosi incendi, epidemie, inondazioni, e lo sviluppo della vicina città di Zakliczyn contribuì al suo declino economico nella seconda metà del XVI secolo. Qui si sviluppò anche l'unico centro di arianesimo fondato da un ex sacerdote, confessore della regina Bona - Franciszek Listmanin. Negli anni 1652-53 la peste decimò la popolazione di Czchów, e gli eserciti svedesi-ungheresi danneggiarono la città (1655-57). Solo con l'avvento di Stanislao Augusto Poniatowski la città si risolleò. Dal 1765 riprese a funzionare il Tribunale nobile per i distretti di Czchów e Sądecki. Nel 1772 fu annessa la parte meridionale della Piccola Polonia, e con essa Czchów all'Austria come risultato della prima spartizione del territorio polacco. Ogni bene della contea, insieme a quelli reali, acquisiti dal governo austriaco furono venduti nel 1781 all'allora moglie del capomastro Zofia Grabowska per 280.000 zł. Czchów sotto il controllo austriaco non ebbe molte possibilità di svilupparsi, senza ferrovia restò un insediamento agricolo. Nel 1867 il distretto di Czchów fu abolito e nel 1928 perse lo status di città, riuscendolo poi a recuperarlo solo nel 2000. Dopo la grande inondazione del 1934 si decise di costruire una diga a Czchów, i cui lavori terminarono nel 1949. La creazione di un bacino nel Lago Czchowskie cambiò l'aspetto dell'intera regione incrementando il turismo locale. Attualmente a Czchów risiedono circa .2360 abitanti.

La Chiesa Parrocchiale della Natività della Beata Vergine Maria risalente al 1346

Il primo luogo di culto a Czchów fu eretto in epoca romanica, quando la città era governata dai monaci benedettini di Tyniec nella prima metà del XII secolo. Nella costruzione dell'attuale chiesa furono utilizzati pietre della chiesa romanica, da cui si realizzarono anche contrafforti gotici. Nella parete orientale del santuario furono posti frammenti di cornice romana. La chiesa è stata costruita secondo lo stile gotico. È una chiesa orientata, ad est. Sull'asse longitudinale è stata costruita un'ampia e rettangolare navata ed un coro più stretto. La chiesa di Czchów rappresenta il monumento di architettura religiosa più antico

e meglio conservato. Il suo valore storico ed artistico risalta nella conservazione di un affresco gotico policromo, appartenente ai più antichi e preziosi tesori della pittura in Polonia. Nel 2011 durante i lavori di conservazione fu scoperto un nuovo affresco anch'esso situato nella volta del presbiterio. L'attuale chiesa parrocchiale si trova dove prima vi era la chiesa romanica del XII secolo, realizzata completamente in mattoni, il cui fondatore potrebbe essere stato Casimiro II detto il Giusto. Di questa precedente costruzione sono visibili alcuni resti come le 2 sculture in pietra che include il leone romanico situato ai piedi della statua di S.Floriana nella piazza mercato. Alla chiesa si accede attraverso dei portoni in stile gotico. Nel presbiterio la volta è trasversale, qui si trovano anche delle volte a forma di gargolla. Due di questi presentano volti umani con diversi tipi di smorfie. Prima dell'altare vi è una fontana gotica a forma di tazza con una copertura realizzata in legno. Vicino al presbiterio ed alla navata si trovano due lapidi rinascimentali. A sinistra quella appartenente a Kasper Wielogłowski, in marmo rosso e pietra arenaria, sopra vi è una lapide in marmo riportante scritte in polacco antico. Il testo è riconosciuto come uno dei più antichi epitaffi in lingua polacca. Il monumento è stato realizzato, molto probabilmente, nella seconda metà del XVI secolo dal famoso scultore milanese Girolamo Canavesi. La seconda lapide appartenente a Magdalena Wielogłowski Koczmerowski è stato realizzato interamente in pietra arenaria ed è datata anch'essa intorno al XVI secolo. Gli appartenenti alla famiglia Wielogłowski, con stemma raffigurante un vecchio cavallo, erano gli eredi di Jurkow e di una parte di Drużkow; versarono ingenti quote di denaro nelle casse della chiesa. Nella navata è posizionato un pulpito barocco del XVIII secolo e due altari laterali, realizzati all'inizio del XX secolo in stile tirolese. In uno di essi, a sinistra, vi è la statua del Sacro Cuore di Gesù, nell'altare a destra la statua della Madonna Addolorata – La Pietà – opera di un artista anonimo nel XV secolo. Nel XVIII secolo la chiesa fu ampliata con delle cappelle laterali. Ad oggi si è conservata la cappella del lato nord, quella di S.Giuseppe. Possiede un chiaro stile barocco, ed è inoltre coperta da una cupola. Al suo interno si trova un quadro della Madonna col Bambino datata XVII secolo dipinto secondo il modello della Madonna della Neve presente nella chiesa di Santa Maria Maggiore a Roma. La cappella del lato sud non esiste più, restano solo tracce nelle arcate murate. Il portico della chiesa è a forma di volta con una chiave di volta, sulla quale è posto un sigillo raffigurante la chiesa e la torre. Di fronte al muro un'acquasantiera del XVI secolo e sul muro un crocifisso del 1600. Dal lato sud della chiesa è possibile osservare, esternamente, le porte che conducono alla cappella laterale, provenienti forse dal castello di Czchów. Realizzate con lamiere di ferro forgiato, ad un'anta, divise in quadrati grazie a listelli inchiodati con chiodi a testa di rosetta.

Santa Kinga

La storia narra che la Principessa Kinga ricevette da suo marito Boleslao V, detto il Timido, vasti possedimenti terrieri, con terre che andavano da Nowy Sacz fino a Szczawnica. Dopo la morte di Boleslao nel 1280

(altre fonti riportano il 1284) queste terre passarono al Duca di Cracovia Leszek il Nero e Kinga siglò l'accordo a Czchów. Morì nel 1292 a Stry Sącz, fu beatificata nel 1690 e canonizzata nel 1999 dal papa Giovanni Paolo II. La leggenda di Santa Kinga è legata alla storia della città di Czchów. Proprio attraverso Czchów doveva infatti scappare in Ungheria per sottrarsi ai Tartari. Di passaggio in città chiese un bicchiere d'acqua ma nessun abitante le offrì quanto richiesto. Stanca nel tragitto verso l'Ungheria trovò una sorgente d'acqua sbattendo il bastone contro una pietra. Kinga placò la sua arsura ma gli abitanti di Czchów rimasero senza acqua fino ai tempi recenti. Una delle vie di Czchów porta il suo nome, e fino a qualche anno fa scorreva per via Ungheria una sorgente di acqua conosciuta come la sorgente di Kinga.

Il cimitero militare n° 297

La città di Czchów ed i suoi dintorni, in virtù della forma/posizione, furono teatro di numerose battaglie. I cimiteri militari presenti rappresentano i monumenti meglio conservati di quell'epoca. Il cimitero militare n°297 attualmente si trova all'interno del cimitero parrocchiale, sul lato sinistro entrando dall'ingresso principale. Il cimitero non è molto distante dal centro sulla strada che conduce a Kozeniec. Qui vi sono sepolti i soldati dell'esercito austriaco (anche bosniaci) ed anche russo. I soldati morti in battaglia furono sepolti nel periodo tra novembre 1914 e febbraio 1915. In tutto 114 persone. Al centro del cimitero è collocato un monumento a forma di piedistallo. Il castello e la torre di Czchów Il castello di Czchów fu costruito tra il XIII e XIV secolo, all'inizio venne utilizzato come dogana. Le prime notizie relative ai suoi padroni sono del 1356 con il margravio Imram figlio di Zegota. Nel castello abitarono o soggiornarono per brevi periodi anche la regina Elisabetta d'Ungheria (moglie del Luigi I d'Ungheria di Ungheria, sorella di Casimiro il Grande), Ladislaw Jagellone (nel 1410 di ritorno dalla battaglia di Grunwald). Il castello per molti anni appartenne al re ma era gestito dal cosiddetto Tenutario nelle vesti di responsabile. Purtroppo la mancanza di controllo da parte del re e l'avidità dei tenutari hanno condotto ad un lento declino del castello. Nel XVIII secolo il re Stanislao II Augusto Poniatowski ordinò di avviare i lavori di restauro ma senza esito. Solo dopo la fine della seconda guerra mondiale iniziarono i primi lavori e la ricostruzione della torre del castello. La torre è accessibile ai visitatori da Maggio a Settembre, in periodi diversi è possibile contattare l'assessorato alla Cultura, Sport e Turismo di Czchów. Di pomeriggio nella torre i trombettieri locali suonano l'hejnal di Czchów, una sorta di chiamata/riciamo, composto da Maria Filipowska.

La Piazza Mercato di Czchów

La piazza di Czchów risale alla metà del XIV secolo, realizzata secondo il modello di città previsto dalla legge tedesca. Dagli angoli della piazza sbucano le vie, nell'angolo a sud-est si trova la chiesa. Nel medioevo per la piazza passava la strada per l'Ungheria. Qui si organizzavano fiere ed altri eventi. Si pensa che in questo

luogo fu tagliata la testa ad Elias. All'interno della città, vicino alla piazza, si trovava l'ospedale. Nel XVIII secolo nella piazza fu eretto un monumento in memoria di Jan Nepomuceno. Statue del sacerdote ceco furono posizionate nei posti a rischio inondazione. Nella parte ad ovest della piazza fu posizionata invece la statua di S. Floriana, pagata dagli abitanti al fine di ottenere protezione da incendi e catastrofi. È invece un mistero la presenza del leone romanico ai suoi piedi, proveniente dalla prima chiesa costruita a Czchów. Ad oggi delle 20 case con portici ne sono rimaste solo sei, collocate nella parte nord della piazza. Sono comunque abitazioni realizzate dopo il gran incendio della piazza nel 1947; la loro ricostruzione e sviluppo rappresentò il primo passo del processo di rivitalizzazione del centro storico.

La Chiesa di Sant'Anna

Costruita nel 1773 sulle macerie della precedente chiesa in legno, fu ricostruita nel 1930. Nella chiesa si trovava la statua quattrocentesca di Sant'Anna Samostrzeć; purtroppo nel 1965 fu rubata. La chiesa è posizionata vicino al vecchio cimitero, visibile sulla destra nella strada verso Nowy Sącz all'altezza della torre.

La pietra e quercia di Katyn

A Czchów, vicino alla piazza mercato ed ai piedi del Grodziska, si trova il monumento eretto in memoria dei caduti di Mednoje, di Bronisław Gronek a Katyn, Józef Krężołek e le altre vittime della tragedia di Smolensk nel 2010.

BĘDZIESZYNA

La più piccola frazione del comune di Czchów; la prima menzione del borgo risale al 1403 quando era sotto il controllo della nobile Dorota di Będzieszyna. In seguito i governatori/proprietari cambiarono spesso, passando dai Chebdowie di Tropie, Sylwester Ożarowski e Piotr Kmita (proprietario anche del castello di Nowy Wiśnicz). Per molti secoli Będzieszyna rappresentò una frazione di Wytrzyszczki, con i medesimi eredi del castello là ubicato. Będzieszyna è un luogo bello e misterioso, la sua posizione vicino Wytrzyszczki ne fece teatro di numerosi assalti di briganti in cerca di rifugio tra le colline e boschi. Dalla collina di questa località i combattenti della prima e seconda guerra mondiale osservavano i nemici in attesa sull'altra sponda del Dunajec. Nel 1949, dopo la seconda guerra mondiale, fu terminata la costruzione della diga di Czchów e vi fu l'inondazione correlata di una parte di Będzieszyna con l'acqua del lago di Czchów. Będzieszyna fu anche la prima località nel comune di Czchów ad essere completamente elettrificata nel 1953. Oggi rappresenta un luogo di ricreazione, adatto per l'ecoturismo con i numerosi sentieri e piste ciclabili.

BISKUPICE MELSZTYŃSKIE

Biskupice è un piccolo paesino posizionato a 5km da Czchów sulla strada da Jurkow a Tarnow. Conta 420 abitanti e nonostante sia di dimensioni ridotte possiede due diverse configurazioni geografiche. A sud infatti è presente una pianura, delimitata dalla valle del Dunajec, nella parte nord invece una piccola collina. Approfonditi studi archeologici realizzati nel 1989 confermarono i primi insediamenti già nel Neolitico; un aumento significativo della popolazione si ebbe invece nel primo medioevo. Le prime fonti storiche citano Biskupice solo ad inizio del XIII secolo, nelle cronache di Wincenty Kadłubek. La decima del villaggio era pagata alla capitale Cracovia. Nel 1300 Biskupice apparteneva ad un cavaliere, Paweł Paszko chiamato il Ladro. Suo figlio combatté nella famosa battaglia di Grunwald tra le fila del re Ladislao II. Uno dei successivi proprietari, Jakub Szczekocki, separò Biskupice e Domosławice. Nel 1511 Jan Melsztyński vendette Biskupice a Mikołaj Jordan di Zakliczyn, castellano di Wislica. Restò sotto il controllo della famiglia Lanckoroński e Tarło fino al 1886, che nel 1740 avevano aggiunto il loro cognome, Lanckoroński, al nome della città. Questa doppia nomina restò in uso fino alla fine del 1800 quando il nuovo proprietario, Szczęśny Oświęcimski, cambiò il nome in Biskupice Melsztyńskie come i primi proprietari. Negli anni, 20 comparvero alcuni co-proprietari del borgo come Andrzej Kunachowicz, comandante del reggimento dei 20 lancieri Jan III Sobieski di Rzeszow ed autore del libro „Tre guerre in sella” - memorie degli anni 1914-1939. Leon Kunachowicz e Szczęśny Oświęcimski vendettero, nel 1912, il possedimento terriero ad agricoltori locali. Durante la seconda guerra mondiale Biskupice accolse molti sfollati dall'est. Dal 1° Gennaio 1955 al 1965 la villa di Biskupice fu sede del consiglio nazionale della divisione amministrativa, in cui erano incluse Biskupice, Domosławice, Jurków e Złota. Il periodo compreso tra il 1963-'90 rappresentò il momento d'oro per la città di Biskupice, coincidente con l'apertura del centro per la lavorazione del tabacco. I guadagni relativi a questa attività cambiarono lo scenario economico della città e dintorni, molte case in muratura sostituirono le case in legno. Tra il 1960-66 i cittadini costruirono la sede dei vigili del fuoco in un edificio ad uso pubblico; sede ancora attuale. Il 1989 è ricordato per la scissione amministrativa tra Biskupice e Domosławice.

Le peculiarità del maniero di Biskupice

Il maniero fu costruito, eventualmente ricostruito, agli inizi del 1800 come iniziale sede del direttore della locale fattoria, di proprietà della famiglia Lanckoroński. Attualmente sono osservabili due sezioni – il maniero e fabbricato annesso/dependance, quest'ultimo costruito sui resti della precedente magione. Il palazzo principale è realizzato in muratura e legno. Costruito su pianta rettangolare, su un solo piano e parziale seminterrato. La sua disposizione interna è a 2 sezioni con un ampio ingresso e salone lungo l'asse principale e due camere sui lati. L'ingresso principale è situato a nord, attraverso un portico di 4

colonne, coperto con un tavolato verticale e cornicione ornato da file di mattoni. Prima dei lavori di restauro nel 1924 il maniero era coperto da un alto tetto a quattro spioventi chiamato „polacco”, composto da un secondo livello di ciottoli. L'attuale tetto è a due spioventi con tavole, coperto con piastrelle di ceramica. Dal lato opposto all'ingresso principale vi è una piccola veranda realizzata in vetro e legno. Sull'innalzamento ad est compare un terrazzo sostenuto da due pilastri, sotto i quali si trova l'ingresso alla cantina. La parte ad ovest è stata annessa alla dependance nella prima metà del 1800. Accedendo dal lato nord è visibile il vialetto ovale con aiuola in mezzo e ciò che resta del precedente parco.

DOMOSŁAWICE

Domosławice è una piccola località con poco più di 300 abitanti. Rappresenta il confine del comune di Czchów ed anche del distretto di Brzeski. I paesi limitrofi sono Faliszewice, Charzewice e Melsztyn che appartengono già al distretto di Tarnow, allo stesso tempo fanno parte della parrocchia di Domosławice. Le ricerche archeologiche avviate su larga scala per venti anni hanno rilevato che Domosławice iniziò ad essere abitata molto più tardi dei paesi vicini. Solamente durante il periodo romano, e quindi nel primo secolo d.C., si stabilirono qui appartenenti alla cultura alla cultura di Przeworsk, successivamente sloveni. Il nome Domosławice può derivare dalla città ungherese Domos, da dove arrivò nel X secolo San Świerad, oppure dal nome o cognome della prima famiglia che governò la città – i Domosław. Domosławice, confinante con Melsztyn, dove si trovava il castello Spitka, era nella sfera d'influenza della nobiltà. Fino all'inizio del XVI secolo appartenne alla famiglia Melsztyńscy, in seguito Jan Melsztyn cedette la città a Mikołaj Jordan di Zakliczyn. Nel 1600 i Tarłów sostituirono la famiglia Jordan. La figlia di Stanisław Tarłów e Barbara, Teofila, fu la proprietaria di Złota e Domosławice, moglie del principe Janusz Ostrogski, castellana di Cracovia. Fece costruire intorno al 1615 la cappella nella città ed un edificio per le persone bisognose. Questa prima chiesa era in legno, circondata da portici e tetti per proteggere i pellegrini, viaggiatori, fedeli, mendicanti presenti il sabato o la domenica. Nella chiesa fu posto un quadro della Madonna, portata da un viaggio a Mosca nel 1606 dove partecipò il padre di Teofila. I successivi proprietari garantirono un controllo sulla proprietà della località secondo il principio dell'eredità. Anna Lanckoroński di Tarłów lasciò Domosławice al figlio Stanisław, che a sua volta passò tutto al figlio Maciej Lanckoroński nel 1760. Antoni, il figlio di Maciej, costruì una nuova chiesa. Dopo la distruzione del castello e parrocchia a Melsztyn da parte delle truppe confederate e cosacchi nel 1770, Kajetan Sołtyk, vescovo di Cracovia, decise di spostare l'arredo sacro della chiesa, su richiesta del parroco di Melsztyn, nella nuova parrocchia di Domosławice. Un fatto importante da registrare fu la costruzione della statua di San Jan Nepomuceno, posizionata vicino al torrente, conosciuto per conservare il segreto della confessione fino alla morte. La statua fu eretta nel 1729, anno della sua canonizzazione; la sua collocazione aveva lo scopo di proteggere il paese dal rischio delle inondazioni.

Rappresenta il più antico monumento sul terreno della parrocchia dopo la fonte battesimale in pietra del 1490. La statua fu finanziata da Anna Tarłów, prima cuoca del re. A Domosławice risiedeva spesso il pittore Jacek Malczewski, conosciuto per la sua fede religiosa ed attaccamento alla piccola chiesa con particolare devozione verso la Madonna di Domosławice. Dato il rapporto di amicizia con Malczewski, si ritiene che anche i pittori Jan Matejko e Wojciech Kossak soggiornarono per brevi periodi nella cittadina. Nel 2012 a Domosławice è stata aperta la Scuola Pubblica di Musica con alcune sezioni distaccate nei comuni limitrofi.

La Chiesa di Domosławice

Fu costruita tra il 1789 e 1796 da Antoni Lanckoroński. Chiesa orientata con coro chiuso poligonale, di stile classicismo barocco. Costruita in mattoni e pietra, navata singola e con un presbiterio più stretto semicircolare. Sopra il vestibolo è stata aggiunta una torre di legno, coperta da una cupola barocca con lanterna. L'interno è coperto con soffitto a cassettoni. Nella pianta della chiesa il quadro della Madonna di Domosławice. L'opera ed il santuario sono meta di numerosi turisti provenienti dagli angoli più remoti della regione. Sulla fonte battesimale, proveniente dalla chiesa di Melsztyn, si trova lo stemma di famiglia dei Leliwa, che in precedenza fu utilizzato dai Melsztyńscy. Uno stemma simile compare anche sulla cornice del quadro della Madonna, come sulla facciata del coro della chiesa. All'interno, ci sono gli altari laterali: il primo con le immagini di Sant' Isidoro l'agricoltore, il santo patrono della parrocchia come San Mikołaj (San Nicola) – risalenti al XIX secolo, mentre nel secondo altare vi è la statua del sacro cuore di Gesù. Gli altari sono stati costruiti nello stesso periodo. All'esterno della chiesa si può vedere l'uliveto con le sue sculture in pietra; realizzato nel 1863 grazie al parroco Jan Pavlik. Accanto alla chiesa è situata una targa in memoria dell'impatto di un proiettile di artiglieria. Nel periodo 2011-2013 la via intorno alla chiesa e l'interno sono stati rinnovati.

JURKÓW

Questa cittadina in alcuni sensi costituisce il punto centrale del comune di Czchów. Qui infatti si incrociano le vie di comunicazione, dalle direzioni di Tarnow e Cracovia. La rotonda di Jurkow, realizzata dopo molti anni, è un punto d'orientamento per tutti quelli che almeno una volta sono passati da qua. Risulta difficile immaginare un autista del sud del Polonia che non abbia mai incrociato la rotonda di Jurkow. A pochi metri da questo punto si può osservare una chiesa barocca di larice, luogo di ritrovo dei credenti locali per molto tempo fino a quando, nel 1989, non fu costruita là vicino la nuova chiesa. La chiesa forma una nuova canonica. Vicino alla rotonda è localizzata anche la scuola materna, a 100 metri invece la caserma dei Vigili del Fuoco. Le scuole Giovanni Paolo II sono sulla strada verso Tarnow. Di fronte la vecchia chiesa invece c'è la strada che conduce a Jurkow Chorwacja, località turistica dove migliaia di turisti

arrivano in estate per riposare e godersi il sole e le pulite acque. Ricerche archeologiche avviate prima della II guerra mondiale hanno permesso di scoprire sul terreno di Jurkow un villaggio neolitico, resti di unità abitative che possono risalire a circa 6.000 anni fa. Ricerche più recenti hanno invece rilevato colonizzazione della cultura mierzanowice, tombe bruciate, insediamenti di epoca romana e altomedievale. Il nome Jurkow compare nelle fonti storiche intorno al 1215 come per i paesi limitrofi, quando la decima spettava alla curia di Cracovia. Nel 1300 il paese diventa proprietà dei Wielogłowski, fino ad almeno il XVII secolo. Uno dei membri più noti di questa famiglia fu Kasper Wielogłowski (+1564), la cui tomba, come quella della moglie, è situata nella chiesa di Czchów. Le lapidi sono state realizzate dall'artista italiano Girolamo Cavanese, che era lo scultore di corte durante il regno di Sigismondo Augusto. La lapide di uno degli ultimi proprietari, Saryusz Dobrzyński, è invece nel vecchio cimitero di Czchów. La famiglia Marasse fu l'ultimo proprietario; il loro maniero fu bruciato durante la prima guerra mondiale. Nel 1934 una potente inondazione colpì Jurkow e territori limitrofi, il livello dell'acqua arrivò fino all'altezza della vecchia chiesa. Tra le tante leggende di Jurkow una narra che la chiesa o uno dei quadri fu trasportato dall'inondazione fino al Dunajec. Un'altra invece racconta che la campana scateni temporali e suoni con la grandine. Gli abitanti di Tworkow credono che le nuvole "richiamate" dal suono della campana sono indirizzate verso le loro terre e distruggono i raccolti; mentre a Jurkow non cade una goccia d'acqua. Alla fine della seconda guerra mondiale il fronte di guerra passò da queste parti lasciando molte case distrutte.

La Chiesa della Trasfigurazione

Costruita nel 1586 e ricostruita poi nel 1700. Nel 1900 fu aggiunto un vestibolo nella navata principale. Trattasi di una chiesa in legno, costruzione a graticcio, ad una sola navata, con presbiterio chiuso su tre lati. L'interno è ricoperto da un soffitto piano, il tetto spiovente è invece rivestito di scandole, con una torre-campanile. Gli arredi barocchi predominanti risalgono al periodo 1600-1700. Nell'altare principale sono presenti i quadri più preziosi della chiesa: immagine rinascimentale di Cristo che porta la croce, e le due ali del trittico gotico del XV secolo, con i santi: Caterina e Stanislao sulla parte frontale, ed il Cristo e la Madonna addolorati sulla parte posteriore. I personaggi inginocchiati sono i fondatori del trittico: il sacerdote ed il cavaliere con lo stemma del Grifone. È degno di nota anche il quadro della Madonna con Bambino realizzato in stile barocco nel 1700. La chiesa ha svolto la sua funzione religiosa per due secoli.

La Chiesa della Divina Misericordia

L'attuale chiesa parrocchiale è stata costruita dopo il disgelo con il movimento Solidarnosc. Consacrata il 6 Agosto, 1989 dall'arcivescovo Jerzy Ablewicz, è stata l'ultima cerimonia dell'ordinario di Tarnow. Il prete Władysław Augustyn fu il primo pastore della chiesa e morì nel 1990 come Ablewicz. Il bellissimo interno della chiesa attira subito l'attenzione, dove risalta l'altare con al centro il quadro di Gesù Misericordioso

ed i mosaici raffiguranti scene del nuovo testamento. Sul lato sinistro si trova il quadro di Santa Faustina Kowalska, dedicata al culto della Divina Misericordia, e quello di Giovanni Paolo II. Molto belle sono le stazioni della Via Crucis, realizzate con una combinazione di quercia e mosaici a muro, che forniscono lo sfondo per le figure bibliche. Il prete utilizza il nome basilica per indicare questa chiesa dato che le Sante Messe qua si celebrano di domenica, mentre quelle giornaliere, mattutine, sono celebrate nella vecchia chiesa.

PIASKI DRUŻKÓW

Piaski Druszków è l'unica frazione del comune di Czchów posizionata sulla sponda opposta del fiume Dunajec. Il traghetto pubblico collega gratuitamente con gli altri comuni del territorio; inoltre il traghetto utilizzato non è meccanico quindi costituisce un'ulteriore attrazione turistica. Czchów è comunque collegata con Piaski anche dal ponte sulla diga. Gli scavi archeologici eseguiti negli anni hanno riscontrato nel terreno di Piaski resti risalenti all'età della pietra, tra cui un bellissimo coltello di eta neolitica datato circa 5.000 anni fa. La cittadina era prima chiamata Druszków, le prime fonti storiche la citano nel 1300. Nel 1308 apparteneva a Gniewomir, figlio di Zbroslaw. Dalla metà del 1300 passò alla parrocchia di Czchów, e si registra lo sviluppo dell'agricoltura data la presenza di 3 poderi. Dal 1600 al 1900 i proprietari del luogo furono i Krasuski con lo stemma araldico contenente una spada; la costruzione dell'attuale palazzo/magiona è dovuta a loro. Storicamente la città di Czchów possedeva un maggior numero di terreni sulla sponda destra del Dunajec, ma negli anni le varie amministrazioni centrali hanno modificato l'assetto geografico riducendo la sua estensione territoriale. Negli anni '60 Piaski ha iniziato a sviluppare il proprio turismo incentrato sulla bellezza dei suoi paesaggi e la possibilità di godere di aria pulita in località ecologica. Piaski fu meta fino agli 80 di migliaia di giovani turisti; oggi l'afflusso è decisamente minore ma sono rimasti alcuni investimenti turistici di quegli anni come il centro di soggiorno ZHP (associazione boy scout) appartenente a Hufiec Brzesko. Il sentiero verde PTTK attraversa Piaski Drużków e conduce, passando per Głowaczka ed Ostrą Górą, a Jamna.

Il Maniero dei Krasuski

La famiglia Krasuski era imparentata con i Jordan, dal 1400 proprietari di Zakliczyn. Fu una famiglia molto religiosa ed attiva politicamente. Romuald Krasuski ottenne la croce Virtuti Militari per i servizi resi durante la Primavera delle Nazioni e rivoluzione di gennaio; morì nel 1928. Il maniero fu costruito nel 1800 e dopo la I guerra mondiale fu trasformato in una scuola; questa modifica comportò notevoli cambi strutturali e la perdita di alcune caratteristiche architettoniche dell'edificio storico. Della costruzione originaria è attualmente visibile solo l'ingresso a forma di portico. La scuola non è più attiva ed una parte dell'edificio è stato adibito ad alloggi sociali.

TWORKOWA

Tworkowa è una cittadina di media grandezza distante 4 km da Czchów, sulla strada che parte da Nowy Sacz per arrivare a Cracovia. Il luogo è tagliato dalle colline e valli presenti. La sua varietà topografica è dovuta al numero di frazioni inglobate, di cui le principali sono: Zeliny, Łacnowa, e Granice. Gli archeologi credono che nelle zone di Tworkowa vi siano stati stabiliti i primi insediamenti umani del comune di Czchów, risalenti all'età della pietra. Questa tesi è motivata dai risultati ottenuti dopo numerosi scavi e ricerche avviati in diverse zone di Tworkowa. I reperti, 42, sono datati al neolitico e sono stati scovati principalmente nella zona denominata "Rożnówka", ciò fa pensare alla presenza in passato di un centro rurale o castello. Quest'ultima ipotesi suggerisce infatti il nome "Rożnówka", la cui etimologia si pensa derivi dalla parola rozen che significa palizzata, difesa del palazzo. Una delle leggende popolari narra di un attacco da parte di una tribù ungherese al castello. Il nome della località compare per la prima volta nei documenti del Maestro Vincent, che cita Tworkowa tra le città dove si riscuote la decima. Il primo proprietario conosciuto fu, all'inizio del 1300, Ota Tworkowski, sempre nel XV secolo si registra anche la proprietà dei Wielogłowski. Nel 1800 il villaggio fu comprato dalla famiglia Marassych, proveniente dalla Ungheria, mentre come ultimo proprietario abbiamo Mieczysław Skarżyński.. Dopo la prima guerra mondiale il villaggio è stato frazionato. Negli anni 20 il tre volte premier Wincenty Witos visitò Tworkowa. La guerra causò solo carenza di cibo, come ricordano gli abitanti più anziani. Hanno supportato le sezioni presenti nelle zone dell'Esercito Nazionale (AK) e del movimento partigiano Bataliony Chłopskie.

La Chiesa della Madonna di Fatima

La cappella di Tworkowa è stata consacrata nel 1988; per 17 anni ha svolto la funzione di cappella di pellegrinaggio. Nel 2005 il vescovo Wiktor Skworc fece costruire la parrocchia di Tworkowa. Nel 2005, il vescovo Wiktor Skworc ha istituito la parrocchia di Tworkowa. In chiesa attira l'attenzione dei visitatori una statua, posta centralmente, della Madonna di Fatima con parete a mosaico che forma un bellissimo altare. Su entrambi i lati della chiesa risaltano le nuove stazioni della Via Crucis, anch'esse in mosaico. La sua bellezza artistica permette di comprendere in modo diverso, più profondo e con contenuti diversi i testi in esso contenuti. Davanti alla chiesa si trova un campanile, costruito pochi anni fa, con le campane dedicate a San Giovanni. Nicola, San Giuseppe ed alla Madonna di Fatima.

TYMOWA

Tymowa è il più grande territorio del comune Czchów. Occupa più del 20% della superficie del comune. E' anche la seconda a Czchów in termini di popolazione (circa 1640). Di carattere montuoso con tre picchi

caratteristici: Monte Gosprzydowska, Machulec e Śpilówką. Tra Machulec e Śpilówką esiste un percorso turistico verde, con cui si può andare da Iwkowa a Rajbrot. Sulle pendici settentrionali di Śpiówki si trova la riserva "Bukowiec", creata nel 1959, il cui scopo è quello di preservare la foresta di faggi dei Carpazi e la capillare edera, presente nella parte orientale. La città si trova sulla tratta stradale Nowy Sącz - Cracovia, da Tymowa si può anche arrivare a Lipnica Murowana e Wieliczka. Tymowa è una città abitata sin dal Neolitico. Circa 5.500 anni fa apparvero qua i primi agricoltori della cultura vasi ad imbuto, noti per la produzione di vasi secondo questa forma, così come la produzione di asce di pietra con foro nel manico. Questo modello di ascia fu trovato a Tymowa nel 1991. Nei documenti storici Tymowa registra la sua prima apparizione nel 1215. Nel XIII secolo esisteva già una chiesa di legno parrocchiale di S. Martino, consacrata nel 1277. A partire dal XVI secolo il borgo fu di proprietà della nobiltà, nelle mani dei Wielogłowski. Nel XVII secolo, in seguito alla frammentazione del borgo, Tymowa ebbe diversi proprietari. Alla fine del XIX secolo, alcune parti del villaggio chiamati Pawłowszczyzna e Biesiówką, insieme al maniero, furono acquistati da Jan Goetz Okocimski, il proprietario della fabbrica di birra ad Okocim. Nel periodo compreso tra le due guerre, il maniero fu di proprietà di sua nipote Irene Kurtz. Dopo la seconda guerra mondiale l'intera proprietà è stata rilevata dal Ministero del Tesoro. Oggi ospita la sede della Forestale di Tymowa.

Il maniero di Tymowa

Il maniero di Tymowa presenta le seguenti caratteristiche: realizzato in mattoni, ad un solo piano e con un ampio seminterrato. Fondato su pianta rettangolare, con disposizione interna su due direzioni con un corridoio posizionato centralmente. Il prospetto principale è nel portico centrale, sostenuto da due pilastri. Il tutto è coronato da un frontone triangolare. Il tetto è a 2 spioventi, rivestito con piastrelle. Attorno all'abitazione della Guardia Forestale c'è un parco dove dominano le vecchie querce, i tigli, carpini e larici.

La Chiesa di S.Nicola

Costruita nel XVIII secolo, grazie agli sforzi del prete Franciszek Kossakowski. Fu consacrata nel 1764, all'inizio del ventesimo secolo ampliata. Si tratta di una chiesa di legno, coperta da eternit e con triplice navata. Quella centrale è più alta rispetto alle laterali, al coro e sacrestia chiusa, e la cosiddetta tesoreria. All'esterno, intorno alle pareti della navata si trovano dei porticati aperti, supportati su dei pilastri profilati, con un tetto a due spioventi. Sopra la navata centrale è collocata una torretta con una forma barocca e lanterna. Sulla porta – vecchi ornamenti in stile gotico ornato. All'interno vi sono policromi figurati e decorativi e due altari laterali rococò della seconda metà. risalente al XVIII secolo. Sull'altare maggiore con delle porte sui lati, si trova un quadro barocco di S. Nicola, il santo patrono della parrocchia, del XVIII secolo. Sugli altari laterali ci sono: dipinti di Sant'Anna, S. Antonio, Madonna Addolorata e del Cristo Addolorata - tutti in stile barocco del XIX secolo. Più avanti – la fonte battesimale risalente al XVIII secolo, barocca, il pulpito rococò

con l'immagine di S. Giovanni Battista del 1766, l'organo della seconda metà del 1700, l'acquasantiera in marmo con lo stemma dei Carmelitani, barocco del XVII secolo, portata qua dalla chiesa demolita di Nowy Sącz e l'immagine di San Giovanni Nepomuceno, barocco del 1768. Davanti alla chiesa si ha il campanile in mattoni, costruito alla fine del XIX / XX secolo. Tre campane del campanile sono state realizzate nel 1926.

Il Granaio

Il magazzino secondo le fonti disponibile risale nella seconda metà del XIX o inizi del XX secolo. In legno, a graticcio, rafforzato. Dispone di due locali con un porticato lungo la lunga parete frontale - sostenuti da cinque pilastri.

Il Cimitero Militare

Questo cimitero si trova all'interno del cimitero parrocchiale. Là sono sepolti 90 soldati, tra cui 56 austriaci-ungheresi e 34 russi. Il cimitero è circondato da una recinzione moderna. Nell'arco chiuso vi è una croce di metallo. Tutte le tombe sono tenute in buone condizioni, in alcune è ancora possibile leggere i nomi dei soldati che vi riposano.

WYTRZYSZCZKA

La più antica testimonianza del nome Wytrzyścza appartiene al 1420. Finora non si è riusciti a determinare l'origine del nome. La città attuale è stata formata dalla fusione di tre villaggi: Wytrzyścza, Parkow-szówki e Zawrotu (Tropsztyn). Le ricerche archeologiche degli anni '60 hanno dimostrato che in queste zone ci sono stati insediamenti dell'epoca neolitica. Venendo da Nowy Sącz, Wytrzyścza è il primo paese appartenente al comune di Czchów. Posizionata sul lato destro del Dunajec forma un confine tra i comuni di Czchów e Gródek, sul lato sinistro Ciężkowickie colline scoscese, colline, e più precisamente la sezione chiamata soglia Czchowskie. Una parte di Wytrzyścza, probabilmente come Będzieszyny, è stata inondata dall'acqua della diga di Czchów, quando fu attivata. Sulle rive del fiume emerge il castello di Tropsztyn. Il castello e la truppa stanziata all'interno avevano il compito di proteggere i commercianti di passaggio in quella zona. Diversi anni fa si sono conclusi i lavori di ristrutturazione del castello, ritornato al suo splendore originale. Il castello fu costruito nel XIII secolo per proteggere la porta di Sącz; ebbe diversi proprietari fino a quando nel 1500 fu requisito dai briganti locali, dediti a derubare le barche, gommoni e commercianti capitati in zona. del XVI secolo. Dopo gli attacchi ai vicini di Roznow, questi decisero di conquistare il castello e distruggerlo. Dopo la conquista, nel XVI secolo il castello cadde in rovina. Solo negli anni '90 fu istituito un piano per ricostruirlo ed ora accessibile ai turisti nei mesi di luglio e agosto.

Il Castello di Tropsztyn

Fu il castello di un cavaliere, composto allora da due o tre piani, con una torre nell'angolo nord-ovest di funzione difensiva. E' stato costruito su una pianta quadrata. Ora offre un bel punto panoramico sul Dunajec, la vicina Tropie e montagne circostanti, dominando sull'altro lato del lago di Czchów. L'ultimo elemento del castello era un cancello, la cui posizione è stata cambiata più volte negli anni - ora si trova nell'angolo sud-occidentale, vicino a un edificio residenziale. L'intero castello è circondato da un muro che proteggeva soprattutto contro gli attacchi dei locali signori della guerra e banditi, che nei secoli XVII e XVIII vivevano nei boschi circostanti. Il castello fu ricostruito curando i minimi particolari. I visitatori possono salire sulla torre, visitare i sotteranei, camere e guardare un documentario sulla ricerca del leggendario tesoro degli Incas. Questo è forse l'unico castello in Polonia, all'interno del quale vi è un ... eliporto. Il castello è di proprietà privata. E' accessibile ai turisti nei mesi di luglio e agosto, con parcheggio all'interno. Si trova sulla strada principale in direzione di Nowy Sacz. Una leggenda popolare narra che nel castello vi sia nascosto il tesoro degli Incas.

Il tesoro degli Incas

Nel 1600 il proprietario del castello di Niedzicy partì per il Perù dove sposò una ragazza Inca, con la quale ha avuto una figlia - Umina. Umina sposò poi Andreas Tupac Amaru II, con il quale è fuggita in Europa per sfuggire agli spagnoli. I fuggitivi dovrebbero aver portato in Europa una parte del tesoro reale degli Incas. Il discendente di Umin, Sebastian nascose il leggendario tesoro in qualche posto. Dopo la seconda guerra mondiale, un discendente di Umina, Andrew Benes, trovò a Niedzicy un documento in lingua Inca (kipu) con indicazioni sulla presenza del tesoro nel castello di Tropsztyn. Nel 1970 divenne egli stesso proprietario del castello, ma la sua tragica morte in un incidente d'auto (ancora oggi c'è chi dice che sia stato ucciso) è stata interpretata come una punizione per aver cercato di trovare il tesoro maledetto. Un'altra leggenda racconta di un passaggio sotto il Dunajec che conduceva al castello, conosciuto principalmente grazie alla presenza in quelle zone degli eremiti S. Swieradów e S. Benedetto. A Tropie sorge un tempio romano costruito nel XII secolo - una delle chiese più antiche della Polonia. Oggi è meta di pellegrinaggio da parte di polacchi e slovacchi (santi eremiti sono patroni della Slovacchia).

ZŁOTA

Złota è un villaggio molto pittoresco, situato ai piedi dell'altopiano di Wiśnica. È una città collinare. Vi abitano circa 1.400 persone. Gli archeologi hanno trovato tracce di insediamenti umani datati fine dell'ultima era glaciale, quando gli abitanti di queste zone erano dediti alla caccia delle ... renne. Złota, nascosta tra

piccole e grandi colli, per migliaia di anni ha attirato coloni. La gente viveva qui in epoca neolitica, ci sono infatti reperti di quell'epoca appartenenti alla cultura lineare e cultura di Lengyel, conosciuta per la costruzione di lunghe case circondate da un fossato. Il numero inferiore di reperti archeologici risalenti al periodo precedente e primo millennio d.C. indica che dopo ai primi insediamenti non seguì subito altri successivi. Tuttavia, a partire dal IX o al X secolo, si è registrato un afflusso degli slavi che in linea diretta sono considerati gli antenati degli attuali abitanti di Złota. Il villaggio è stato probabilmente amministrato secondo il diritto tedesco a metà del XIII secolo, come dimostra il fatto che già nel 1346 vi era una parrocchia qui, così come la disposizione dei campi a forma di feudi. Originariamente la città era chiamata Złotnica e nella metà del XIV secolo apparteneva alla Santa Sede. Nel 1384 passò a Jaced di Slot. Nel XV secolo Vernek de Byelsko vendette l'intero villaggio Klemens Thurski di Gnojnik. Il nome del villaggio cambiò più volte negli anni; oltre a "Złota" appaiono anche "Slota", "Szlota", "Złotha, mentre lo storico Jan Długosz utilizza il nome "Złothnycza". La chiesa in legno, che è stata qui fin dal XIV secolo, è stata sostituita da una nuova, costruita dalla fondazione della famiglia Tarlow. La chiesa in oggetto è oggi esistente, è situata appena sopra la scuola. Nel XVIII secolo, l'allora parroco costruì una canonica, che funziona ancora oggi. Nel 1700 Złota apparteneva a Lanckoronski Maciej, Antoni, Karol e Kazimierz. Nel 1895, il proprietario del villaggio era la contessa Teofila Komorowska. Le croci lungo strada, che sono più di 20, furono testimoni della prima e seconda guerra mondiale, abitarono nella zona soldati tedeschi assegnati alla città. Fra loro era presumibilmente un monaco tedesco, arruolato di forza nell'esercito, che ha aiutato gli abitanti di Złota nei momenti più difficili della guerra. Per l'aiuto fornito fu inviato al fronte orientale. Dopo la seconda guerra mondiale Złota ha visto subito aumentare il numero di abitanti. La costruzione di una nuova chiesa parrocchiale di mattoni ha sicuramente aumentato il prestigio cittadino all'epoca. È stata costruita ed arredata del tutto in un solo anno - dal 14 settembre 1982, quando sono iniziati gli scavi per le fondamenta, al 25 settembre 1983, cioè fino alla consacrazione della chiesa. È stata progettata dall'architetto Zbigniew Zjawin di Cracovia. L'allora parroco, Monsignor Franciszek Korta, la presentò come un dono per la parrocchia e la diocesi, nel 30° anniversario della sua ordinazione sacerdotale. La Grande Montagna (Wielka Góra) è una zona di Złota nella quale si prevede di aprire una riserva naturale: da questo punto panoramico si possono ammirare ancora meglio le vette innevate, anche a primavera, delle montagne Tatry.

La Chiesa di Nostra Signora del Perpetuo Soccorso

Il progetto della chiesa è stato realizzato dallo studio architettonico Zbigniew Zjawin di Cracovia. Si tratta di una chiesa di mattoni, a due piani, coperta da un tetto spiovente e con una torre quadrilatera terminante con una corona d'oro. La chiesa ha una vasta navata con al centro una copia di grandi dimensioni del mosaico romano incentrato sull'immagine miracolosa della Madonna del Perpetuo Soccorso, realizzato

appositamente per la chiesa di Złota dal Laboratorio del Mosaico con sede al Vaticano. L'immagine circonda 14 colombe color argento in metallo ed un'aureola d'oro, che ricorda i raggi del sole. L'intero presbitero è pieno di numerose opere d'arte contemporanea. Sul lato sud della navata centrale è adiacente la navata laterale, e dal lato nord la cappella di S. Massimiliano Maria Kolbe (la prima pietra per la costruzione della chiesa fu posta da Papa Giovanni Paolo II, il 10 ottobre 1982, durante la Messa di canonizzazione di San Massimiliano Kolbe). Nella cappella di San Massimiliano vi è un altare significativo, raffigurante un campo di concentramento ed i suoi prigionieri in uniforme a strisce. Sul campo e Padre Kolbe domina una grande croce. Sull'altare vi è una sola parola Credo. È interessante notare che il Gesù sulla croce non è avvolto alla cintura da un lenzuolo bianco, come è solito apparire, ma con un lenzuolo a righe come quelli del campo di concentramento. Davanti alla chiesa, già nel 10° anniversario del suo pontificato, è stata eretta una statua di Giovanni Paolo II, è uno dei primi monumenti dedicati al Papa polacco. La chiesa è visitabile previo appuntamento telefonico con il parroco.

Il Museo Parrocchiale

Nella chiesa, sopra la sacrestia, c'è il museo parrocchiale. Contiene una raccolta di reperti antichi e vasi sacri. E' visitabile previo appuntamento telefonico con il parroco.

La Chiesa di San Michele Arcangelo

E' stata costruita nel 1649 - in legno, a graticcio e con torre quadrangolare. Si tratta di una chiesa a navata unica con portico laterale. Nella torre si trova l'ingresso principale della chiesa ed il vestibolo. All'interno, risaltano i tre altari barocchi della fine del XVII secolo, policromi e riccamente decorati. Nell'altare principale si trova il quadro della Madonna di Czestochowa. Sulla parte superiore dell'altare un dipinto di San Michele Arcangelo, patrono della chiesa. Gli altari laterali sono quelli dell'altare della Madonna con il Bambino e l'altare del Sacro Cuore di Gesù. Queste contengono le tele barocche di S. Maria Maddalena e S. Jan Nepomuceno. Nel vestibolo vi è un'antica fonte battesimale del 1600. La chiesa è visitabile previo appuntamento con il parroco della parrocchia.

La Camera regionale Maria Stalmach

La collezione contenuta nella Camera Regionale (casa della sig.ra Maria Stalmach) rappresenta una collezione etnografica unica. Ci sono vestiti popolari regionali, mobili, stoviglie e accessori per la casa, fotografie e documenti. La collezione è visitabile, è comunque consigliabile chiamare in anticipo per pianificare la visita. Il numero di telefono della sig.ra Maria Stalmach è: 14-6845411.

Śliwkowy szlak

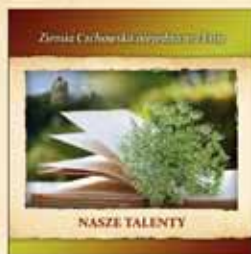
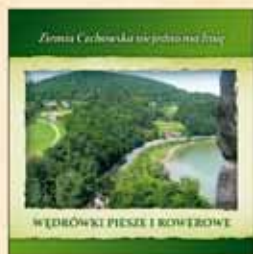
Stowarzyszenie „Na Śliwkowym Szlaku” to Lokalna Grupa Działania skupiająca 7 małopolskich gmin: **Czchów, Gnojnik i Iwkowa (powiat brzeski), Łososina Dolna i Gródek nad Dunajcem (powiat nowosądecki), Lipnica Murowana (powiat bocheński), Laskowa (powiat limanowski)**. Stowarzyszenie powstało w 2008 roku w ramach PROW 2007-2013. Zgodnie z misją prowadzi ono działania skoncentrowane na podniesieniu jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem bogactwa historii, tradycji i kultury wszystkich siedmiu gmin.

Gminy tworzące Stowarzyszenie „Na Śliwkowym Szlaku” łączy długa tradycja uprawy i wykorzystania owoców pochodzących z lokalnych sadów. W gospodarstwach domowych od pokoleń nadmiar zebranych w okresie letnim owoców konserwowano na zimę susząc je na blasze, przy piecach lub na słońcu. Dumą obszaru jest podsuszana i podwędzana śliwka węgierka o specyficznej nazwie „suska sechłońska”. Specyficzna metoda produkcji w połączeniu z umiejętnościami miejscowych rolników, to gwarancja jej doskonałego smaku i jakości potwierdzonej wpisaniem na Listę Produktów Tradycyjnych oraz do unijnego rejestru Chronionych Oznaczeń Geograficznych (ChOG).

Śliwkowy Szlak to także bogactwo kultury i historii. Chlubą tego obszaru jest znajdujący się w Lipnicy Murowanej kościół pw. św. Leonarda, wpisany na listę UNESCO. W urokliwym Tropiu, nad brzegiem Jeziora Rożnowskiego, znajduje się romański kościół, którego najstarsze elementy datowane są na XI wiek. Dla osób chcących aktywnie spędzić swój wolny czas, Śliwkowy Szlak proponuje wiele atrakcji. Obszar skoncentrowany wokół Jeziora Rożnowskiego jest idealny dla wędkarzy oraz amatorów różnych sportów wodnych. Śliwkowe gminy słyną z licznych tras rowerowych i pieszych, a także możliwości jazdy konnej. Zimą najlepiej spędzić czas na stołu narciarskim Laskowa – Kamionna, a w sezonie letnim warto wybrać coś dla siebie z bogatego kalendarza śliwkowych imprez plenerowych. Można wówczas trafić na liczne degustacje, pokazy i konkursy kulinarne, a także zrobić zakupy na stoiskach z produktami lokalnymi. Największe imprezy śliwkowe organizowane są cyklicznie w Laskowej - „Festiwal Śliwki Miodu i Sera” oraz w Iwkowej - „Święto Suszonej Śliwki” i „Od ziarenka do wiejskiego rarytasu”.

Z serii *Ziemia Czchowska niejedno ma Imię*
wydanej przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Czchowie ukazały się:

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie. Publikacja wydana przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Czchowie współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach osi 4 LEADER Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie: Wdrożenie Lokalnych Strategii Rozwoju. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

ISBN 978-83-937697-0-4